

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій**

Право соціального забезпечення

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 081 «Право», спеціалізації «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності» денної форми навчання

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри трудового права, адміністративного права та процесу
Протокол № 7 від 21 січня 2019 року

Чернігів ЧНТУ 2019

Право соціального забезпечення. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи для студентів спеціальності 081 «Право», спеціалізації «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності» денної форми навчання / Укл.: Рудик В.А. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. - 164 с.

Укладач: Рудик Вікторія Анатоліївна кандидат юридичних наук, завідувач кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Відповідальний за випуск: Рудик Вікторія Анатоліївна кандидат юридичних наук, завідувачка кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Рецензент: Литвиненко Валентина Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи студентів підготовлено на основі програми навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення», що викладається для студентів юридичного факультету Чернігівського національного технологічного університету. У даному навально-методичному виданні викладено загальні положення програми навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення», умови проведення поточного атестаційного контролю, плани семінарських занять, а також орієнтовний перелік питань для підсумкового атестаційного контролю.

Дане видання стане корисним як для викладачів навчальної дисципліни, так і для студентів при підготовці до семінарських занять, самостійної роботи та виконання індивідуального завдання.

ЗМІСТ

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»	4
1.1 Мета та завдання навчальної дисципліни	4
1.2 Програма навчальної дисципліни	5
1.3 Структура навчальної дисципліни	14
1.4 Умови проведення поточного контролю з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення»	15
2 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	20
2.1 Плани семінарських занять та завдання для самостійної роботи	21
Тема 1 Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні	21
Тема 2 Право соціального забезпечення як самостійна галузь права	32
Тема 3 Принципи та джерела права соціального забезпечення	40
Тема 4 Правовідносини у сфері соціального забезпечення	51
Тема 5 Історія становлення та розвитку соціального забезпечення в Україні ...	63
Тема 6 Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	69
Тема 7 Правове регулювання призначення пенсій за віком у солідарній системі	83
Тема 8 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі	98
Тема 9 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі	110
Тема 10 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян	120
Тема 11 Соціальні допомоги в системі соціального забезпечення	135
Тема 12 Соціальні послуги в системі соціального забезпечення	153
2.2 Перелік питань для підсумкового контролю	157
2.3 Завдання для підсумкової контрольної роботи	161

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Право соціального забезпечення – це навчальний курс який вивчається майбутніми фахівцями в галузі права та соціальної роботи та конкретизує знання в сфері соціального захисту. Без знання правових основ організації соціального забезпечення населення неможливо усвідомити комплексний механізм забезпечення прав людини та реалізації соціальної функції держави.

1.1 Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни - вивчення суспільних відносин, об'єднаних цільовим призначенням, які виникають у зв'язку з акумулюванням і розподілом коштів із соціальних фондів через систему соціального забезпечення.

Завдання, які вирішуються в процесі вивчення дисципліни:

- 1) вивчення поняття і джерел фінансування соціального забезпечення, права соціального забезпечення як самостійної галузі права і науки;
- 2) дослідження правовідносини у сфері соціального забезпечення, а також історії становлення та розвитку соціального забезпечення в Україні;
- 3) вивчення загальних положень пенсійної системи України, а також поняття та умов призначення пенсій у солідарній системі;
- 4) окреслення окремих правових аспектів пенсійного забезпечення, правового регулювання соціальних допомог та соціального обслуговування.

1.2 Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення

Тема 1 Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні

Соціальна держава: поняття, ознаки, моделі, критерії, мета, завдання, принципи та значення. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики. Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення. Світові системи соціального забезпечення.

Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. Гарантії права на соціальне забезпечення.

Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення.

Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів. Система і класифікація соціальних нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт. Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення. Державні соціальні гарантії. Державний моніторинг застосування державних соціальних стандартів та нормативів.

Тема 2 Право соціального забезпечення як самостійна галузь права

Право соціального забезпечення як галузь національного права. Предмет права соціального забезпечення. Особливості врегульованих нормами права моделей суспільних відносин у сфері соціального забезпечення. Функції права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення в системі права України. Співвідношення системи права соціального забезпечення та системи законодавства про соціальне забезпечення. Систематизація законодавства про соціальне забезпечення. Право соціального забезпечення як наука. Право соціального забезпечення як навчальна дисципліна.

Тема 3 Принципи та джерела права соціального забезпечення

Поняття і загальна характеристика принципів права соціального забезпечення. Принципи міжнародного права соціального забезпечення. Соціальна справедливість як загально-правовий принцип права соціального забезпечення. Зміст галузевих принципів права соціального забезпечення. Внутрішньогалузеві принципи права соціального забезпечення. Співвідношення принципів права соціального забезпечення з принципами суміжних галузей права.

Джерела права соціального забезпечення: поняття, зміст, види. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація. Міжнародно-правові акти як джерела та форма права соціального забезпечення. Національні нормативно-правові акти як форма права соціального забезпечення. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального забезпечення. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Колізії в праві соціального забезпечення.

Тема 4 Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення. Норми права і їх роль у виникненні та розвитку правовідносин у

сфері соціального забезпечення. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин. Матеріальні правовідносини у сфері соціального забезпечення. Соціально-фінансові страхові правовідносини у сфері соціального забезпечення. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Юридичні факти непрацевдатності в праві соціального забезпечення. Страховий і трудовий стаж та вислуга років як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Складні життєві обставини як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Строки у праві соціального забезпечення.

Тема 5 Історія становлення та розвитку соціального забезпечення в Україні

Підтримка нужденних і немічних у Київській Русі. Соціальна допомога на українських землях в литовсько-польську добу. Доброчинність на українських землях козацької доби. Соціальна підтримка вразливих груп в період до другої половини XIXст. Соціальна допомога в Росії у другій половині XIX ст. до жовтневого перевороту 1917 року. Становлення і розвиток пенсійного законодавства у дореволюційній Росії. Виникнення і розвиток законодавства про соціальне страхування у дорадянський період . Соціальне забезпечення та його законодавча база в СРСР.

Формування законодавчої бази соціального забезпечення в незалежній Україні.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні

Тема 6 Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Система пенсійного забезпечення в Україні. Правовий статус застрахованих осіб. Правовий статус страхувальників. Страхові внески (єдиний соціальний внесок). Правовий статус Пенсійного фонду України.

Трудовий та страховий стаж у пенсійному забезпеченні. Поняття трудового стажу, його види і значення в пенсійному забезпеченні. Обчислення трудового стажу за раніше чинним законодавством. Поняття вислуги років та її значення у пенсійному забезпеченні. Поняття та визначення страхового стажу після набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Порядок обчислення страхового стажу. Коефіцієнт страхового стажу. Порядок підтвердження страхового стажу. Документи, необхідні для підтвердження окремих періодів страхового стажу. Використання показань свідків для встановлення страхового стажу.

Тема 7 Правове регулювання призначення пенсій за віком у солідарній системі

Пенсії за віком в солідарній системі. Поняття пенсії за віком. Загальні умови пенсійного забезпечення за віком. Розмір пенсії за віком. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення. Підвищення та надбавки до пенсій за віком відповідно до чинного законодавства. Порядок звернення за призначенням пенсії.

Пенсії за віком на пільгових умовах: поняття та умови призначення. Поняття «повний робочий день» для призначення пільгових пенсій. Порядок проведення атестації робочих місць та її значення для призначення пільгових пенсій.

Умови призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на роботах за Списком №1. Особливості призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на підземних відкритих гірничих роботах. Умови призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на роботах за Списком №2.

Пенсії за віком у зв'язку з особливими умовами праці. Умови призначення пенсій за віком трактористам-машиністам. Умови призначення пенсій за віком жінкам-дояркам; свинаркам-операторам; жінкам, зайнятим на вирощуванні тютюну; робітницям текстильного виробництва. Умови призначення пенсій за віком жінкам, які народили п'ятеро і більше дітей і працювали в сільськогосподарському виробництві. Умови призначення пенсій за віком водіям, зайнятим на важких і шкідливих роботах.

Тема 8 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі

Пенсії по інвалідності в солідарній системі. Поняття пенсії по інвалідності. Умови призначення пенсії по інвалідності. Особливості обрахування страхового стажу при призначенні пенсії по інвалідності. Розмір пенсії по інвалідності. Особливості призначення пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності. Пенсії по інвалідності постраждалим від нещасного випадку або професійного захворювання на виробництві. Порядок звернення за призначенням пенсії.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі. Поняття пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Період, на який призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника. Зміна розміру пенсії. Особливості призначення пенсії. Призначення пенсії на всіх членів сім'ї. Виділення частки пенсії. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника постраждалим від нещасного випадку або професійного захворювання на виробництві. Порядок звернення за призначенням пенсії.

Тема 9 Порядок призначення та виплат пенсії в солідарній системі

Поняття та порядок звернення за пенсією. Органи, що призначають пенсії.

Прийом, оформлення і розгляд документів про призначення пенсій. Строки розгляду документів про призначення пенсій. Строки призначення пенсій. Правила оформлення пенсійних справ. Пенсійне посвідчення, його форма, зміст.

Поняття перерахунку пенсії. Строки перерахунку призначеної пенсії, переведення з одного виду пенсії на інший.

Індексація та перерахунок пенсій у зв'язку із збільшенням середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України, та страхового стажу. Звернення за перерахунком пенсії. Заява про перерахунок пенсії, порядок її подачі. Документи, необхідні для перерахунку пенсії.

Загальні правила й організація виплати пенсій. Виплата пенсій за довіреністю і порядок її оформлення. Виплата пенсій за минулий час. Виплата пенсій особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі, закладі. Виплата пенсій за час позбавлення волі.

Строк виплати пенсії при зміні групи інвалідності або відновленні здоров'я. Умови поновлення виплати пенсій при перервах в інвалідності.

Виплата пенсій дітям, які перебувають на повному державному утриманні. Виплата недоодержаної пенсії у зв'язку зі смертю годувальника, виплата допомоги на поховання.

Виплата пенсій громадянам, які виїхали за кордон. Порядок переведення пенсій громадянам, які виїхали за кордон, та виплати пенсій пенсіонерам іноземних держав, які проживають в Україні.

Доставка пенсій.

Відрахування з пенсій. Підстави для відрахування. Розміри відрахувань. Порядок відрахувань.

Тема 10 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян

Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб. Загальна характеристика пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб. Пенсії за вислугу років. Пенсії по інвалідності. Пенсії в разі втрати годувальника.

Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Визначення категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для встановлення пільг і компенсацій.

Пенсії за особливі заслуги перед Батьківщиною. Пенсійне забезпечення суддів. Пенсійне забезпечення іноземців та осіб без громадянства. Пенсійне забезпечення громадян України, що працюють за кордоном. Пенсійне забезпечення засуджених.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання надання соціальних допомог та соціальних послуг в Україні

Тема 11 Соціальні допомоги в системі соціального забезпечення

Поняття, ознаки і види допомог за системою загальнообов'язкового державного соціального страхування. Допомога по тимчасовій втраті працездатності та її види. Допомога по вагітності та пологам застрахованим жінкам. Допомога по безробіттю. Умови, тривалість та розміри виплати допомоги. Допомога на поховання за системою загальнообов'язкового державного соціального страхування та її види.

Відшкодування збитків, заподіяних потерпілому каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'ю, пов'язаним із виконанням трудових обов'язків. Страхова виплата втраченого заробітку залежно від ступеню втрати потерпілим професійної працездатності (щомісячна страхова виплата). Страхова виплата в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на його утриманні). Страхова виплата дитині, яка

народилася особою з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного заварювання її матері під час вагітності. Страхові витрати на медичну та соціальну допомогу.

Поняття, ознаки і види державних соціальних допомог. Державна допомога сім'ям з дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами. Допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування. Допомога на дітей одиницями матерям.

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Інші державні соціальні допомоги.

Тема 12 Соціальні послуги в системі соціального забезпечення

Співвідношення понять «соціальні послуги» та «соціальне обслуговування». Види соціальних послуг та форми їх надання. Суб'єкти соціально-обслуговувальних правовідносин та їх правовий статус.

Організація діяльності з надання соціальних послуг. Порядок надання соціальних послуг. Порядок і умови отримання соціальних послуг. Структура сфери надання соціальних послуг та управління нею. Фінансування соціальних послуг.

Інтернатні установи системи Міністерства соціальної політики України. Будинок інтернат для громадян похилого віку, геріатричний пансіонат, пансіонат для ветеранів війни та праці. Психоневрологічний інтернат. Дитячий будинок інтернат. Спеціальний будинок інтернат.

Територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг). Відділення соціальної допомоги вдома територіального центру. Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання

територіального центру. Відділення денного перебування територіального центру. Відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги територіального центру.

Реабілітаційні установи для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю. Центр соціальної реабілітації дітей з інвалідністю. Реабілітаційна установа змішаного типу для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю. Центр професійної реабілітації осіб з інвалідністю. Навчально-реабілітаційний центр.

Забезпечення населення технічними засобами реабілітації. Забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями. Санаторно-курортне лікування як вид соціального обслуговування.

Соціальні послуги, що надаються органами Міністерства охорони здоров'я України.

Соціальні послуги, що надаються бездомним громадянам. Соціальне обслуговування біженців у пунктах їх тимчасового розміщення. Соціальні послуги, що надаються безробітним. Соціальні послуги, що надаються потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Ритуальне обслуговування громадян.

1.3 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання				
		Всього	У тому числі			
			Лек.	Пр.	Лаб.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення						
1.	Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні	10	2	2		6
2.	Право соціального забезпечення як самостійна галузь права	6	2	2		2
3.	Принципи та джерела права соціального забезпечення	6	2	2		2
4.	Правовідносини у сфері соціального забезпечення	8	2	2		4
5.	Історія становлення та розвитку соціального забезпечення в Україні	10	-	-		10
Разом за змістовим модулем 1		40	8	8		24
Змістовий модуль 2. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні						
6.	Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	10	2	2		6
7.	Правове регулювання призначення пенсій за віком у солідарній системі	10	2	2		6
8.	Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі	10	2	2		6
9.	Порядок призначення та виплат пенсії в солідарній системі	10	2	2		6
10.	Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян	18	2	2		14
Разом за змістовим модулем 2		58	10	10		38
Змістовий модуль 3. Правове регулювання надання соціальних допомог та соціальних послуг в Україні						
11.	Соціальні допомоги в системі соціального забезпечення	36	2	2		32
12.	Соціальні послуги в системі соціального забезпечення	16				16
Разом за змістовим модулем 3		52	2	2		48
Усього годин за дисципліну		150	20	20		110

1.4 Умови проведення поточного контролю з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення»

Пояснення видів робіт та вимоги до їх оцінювання¹

1. Робота на семінарському занятті

Усне опитування - включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття.

Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як:

5 балів - повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та зв'язках з іншими темами та питаннями.

4 бали - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко.

3 бали - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово.

2 бали – студент у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача. Студент в

¹ Примітка: * кількість та види робіт, що підлягають оцінюванню, залежить від обсягу лекційних та семінарських годин у семестрі і визначаються викладачем.

поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті.

1 бал – студент намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту, зв'язків терміно-понять та їх місця питанні, що вивчається.

0 балів отримує студент, який відмовляється відповідати на запитання.

Письмове опитування на семінарі проводиться на заняття протягом 10-15 хвилин. Викликаються 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем на його розсуд. Це можуть бути питання як теми даного семінарського заняття, так і з попередніх тем.

Метою проведення письмового опитування є перевірка студентів до семінарського заняття та вміння змістовно та коротко викласти відповіді на окремі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: повнота, правильність та стислість відповіді, логіка і аргументованість викладу думок. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час письмової відповіді на питання 5 балів.

Вирішення тестових завдань проводиться на семінарського занятті (5-10) хвилин. Викладачем викликаються до 4-х студентів, які повинні дати відповіді на 10 тестових запитань. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за вирішення тестових завдань 5 балів. Кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 0,5 балів.

Вирішення практичних ситуаційних завдань проводиться письмово або усно на семінарському занятті. Викладач викликає декілька студентів та пропонує їм для вирішення задачі, які студент повинен вирішити самостійно в письмовому вигляді або відповісти усно з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Для цього необхідно всебічно вивчити викладену в задачі ситуацію, дати їй правову оцінку і на підставі відповідних нормативних актів, грамотного тлумачення правових норм, що підлягають застосуванню, сформулювати правильне і обґрунтоване рішення.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного обґрунтування.

За вирішення практичного завдання студент може отримати від 0 до 5 балів.

Індивідуальна робота студента

Обговорення індивідуальних робіт студентів (реферат, реферування наукової літератури чи пошуку додаткової літератури) проводиться в ході семінарського заняття. На заняття індивідуальне завдання готують до 3 студентів.

Ессе (реферат). Викладачем визначаються проблемні теми для есе, пропонується дослідити їх та викласти власне бачення на проблему.

Обсяг реферату не повинен перевищувати 5-7 сторінок. Після перевірки викладачем робота підлягає захисту перед аудиторією протягом 5 хвилин. Студент повинен відповідати на запитання інших студентів та викладача. Ці відповіді зараховуються при визначенні кількості балів.

Критерієм оцінки індивідуальної роботи є такі його параметри: виразно сформульована проблема; обґрунтування її актуальності; короткий огляд літературних джерел та поглядів різних (кількох) авторів на суть проблеми; логічна послідовність та аргументованість викладу змісту есе; наявність власної (авторської) позиції; пов'язаність змісту есе із сучасними українськими реаліями (практичними чи теоретичними); наявність висновку і посилань на джерела; уміння систематизувати знання по окремих темах; - уміння складати розгорнутий план відповіді; уміння правильно користуватися поняттєвим апаратом; - уміння пошуку необхідної літератури; навички ведення записів (складання простого і розгорнутого плану, конспекту, реферату, виступу, а також навички науково-пошукової роботи).

Реферування наукової літератури полягає у тому, що викладачем пропонується студентам наукова література (книга, її розділи, декілька книжок, наукові статті тощо) і студенти самостійно їх опрацьовують і представляють

короткий звіт у вигляді невеликого реферату (2-3 стор.) про свої враження від прочитаного.

У реферування наукових робіт (монографії, дисертаційної роботи, наукової статті) в обов'язковому порядку використовуються такі фрази: автор стверджує, що...; автор наголошує на...; за словами автора...; у своїй роботі «назва роботи» автор виділяє...; автор зауважує...; автор підіймає такі питання...; автор говорить про...; автор розглядає...; ця робота розкриває «перелік питань» питання ...; ця робота пропонує такі результати...; згідно з автором книжки...; на думку автора даної монографії...; однією з головних проблем, завдань є...; та ін.

Максимальна кількість балів за підготовку та захист індивідуального завдання 5 балів.

2. Підсумкова контрольна робота проводиться одна в семестр за результати вивчення всіх змістових модулів.

Вона включає у себе теоретичні питання та тестові завдання. В завдання контрольної роботи можуть включатися питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, а також питання, які передбачені планом для самостійного вивчення.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу для студентів денної форми навчання становить **10**.

Критерії оцінки завдання модульної контрольної роботи, виходячи з максимальної кількості балів, передбачених за його виконання:

10-9 балів - відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; студент має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на

теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу. вирішено правильно всі тестові завдання. Максимальна кількість балів за правильну відповідь на тестові завдання 0,5 балів.

8-6 балів - відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді; орієнтується в матеріалі; студент має навички користування нормативним матеріалом; у тестових завданнях допущено не більше двох помилок.

5-4 бали студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки; у тестових завданнях допущено не більше 4 помилок.

3-1 бали студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки. У тестових завданнях допущено 6 і більше помилок

0 балів передбачених для відповідного завдання – ставиться коли студент не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись з власними роботами та завданнями для них, і при необхідності оспорити результати контрольної роботи.

2 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Семінарські заняття є ефективною формою організації навчання у закладі вищої освіти, з якими органічно поєднуються лекції. Така форма заняття відіграє важливу роль у вивченні дисципліни, оскільки: стимулює регулярне вивчення студентами першоджерел та іншої літератури в галузі соціального захисту, а також матеріалів лекційного курсу; закріплює знання, отримані студентами на лекції і самостійної роботи над літературою; дозволяє студентам перевірити правильність раніше отриманих знань, вичленувати в них найбільш важливе, істотне; формує навички самостійного мислення, усного виступу з теоретичних питань, привчають студентів вільно оперувати термінологією, основними поняттями і категоріями; дає можливість поєднати теоретичні знання із практичними прикладами; надає можливість викладачу систематично контролювати рівень самостійної роботи студентів над першоджерелами, іншим навчальним матеріалом, ступінь їх уважності на лекціях.

Робота на семінарському занятті включає:

- усні опитування здобувачів вищої освіти, обговорення питань передбачених планом семінарських занять;
- коротке письмове опитування здобувачів вищої освіти з основних питань теми та вирішення тестових завдань;
- вирішення практичних завдань та колективне обговорення рішення задачі.

Самостійна робота є основним способом оволодіння здобувачем вищої освіти матеріалу у вільний від обов'язкових занять час, але її зміст визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота здобувача вищої освіти включає:

- поглиблене вивчення питань з кожної теми, враховуючи і ті, що виносяться на обговорення на семінарському занятті;
- пошук та аналіз додаткової рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять та індивідуальних завдань;
- аналіз поточного законодавства України про соціальні допомоги та формування навичок його застосування в обґрунтуванні рішення практичного завдання. Вирішення задач;
- огляд та опрацювання опублікованих статей в галузі соціального захисту з проблем забезпечення населення соціальними допомогамі;
- систематизація вивченого матеріалу перед іспитом.

2.1 Плани семінарських занять та завдання для самостійної роботи

Тема 1 Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні

Питання для усного опитування

1. Поняття соціального забезпечення та соціального захисту в теорії а законодавстві України.
2. Поняття та структура соціального захисту в Україні.
3. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина.
4. Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення.
5. Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів.

Контрольні питання

1. Назвіть засновників концепцій «соціальної держави» та «держави добробуту» та дайте загальну характеристику кожної з них.

2. Назвіть моделі соціальної держави.
3. Дайте визначення соціального захисту.
4. Яка структура соціального захисту в Україні?
5. Дайте визначення соціального забезпечення.
6. Які складові соціального забезпечення?
7. В чому відмінність між термінами «соціальне забезпечення» і «соціальний захист»?
8. Дайте визначення поняття прожитковий мінімум.
9. Назвіть основні соціальні нормативи та гарантії.
10. Хто та в якому акті затверджує прожитковий мінімум?
11. Дайте визначення поняття організаційно-правова форма соціального забезпечення.
12. Назвіть види організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Питання для самостійного вивчення

Соціальна держава: поняття, ознаки, моделі, критерії, мета, завдання, принципи та значення. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики. Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення. Світові системи соціального забезпечення.

Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. Гарантії права на соціальне забезпечення.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення.

Система і класифікація соціальних нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт. Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення. Державні соціальні гарантії. Державний моніторинг застосування державних соціальних стандартів та нормативів.

Теми для наукових досліджень

1. Конституційні засади соціальної держави України.
2. Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення.
3. Сучасні моделі соціальних держав та їх загальна характеристика.

Література для реферування

1. Ільчук Л.І. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні / Л.І. Ільчук // [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://ipzn.org.ua/svitovuj-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>.
2. Кісс С.В. Сутність поняття та основні ознаки соціальної держави / С.В. Кісс // Право і суспільство.-2015.-№ 4 ч.4.- С. 22-27.
3. Кайтанський О.С. Організаційно-правові форми соціального захисту молоді в Україні/ О.С. Кайтанський// Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки.-2015.-Вип. 5, Т.2 .- С 37-41.
4. Лупина О.М. Організаційно-правові форми соціального забезпечення громадян у зв'язку з хворобою /О.М. Лупина// Право і безпека.- 2013.-№ 1(48).- С.167-172.

Тестові завдання

1. Соціальна держава – це:

- а) держава, в якій кожний громадянин зобов'язаний працювати на користь суспільства;
- б) держава, в якій існує ефективна система соціального забезпечення, підтримуються малозабезпечені прошарки населення;
- в) будь-яка держава, в якій забезпечується неухильне дотримання усіх законів;
- г) держава, яка бере на себе обов'язок турбуватися про соціальну справедливість, добробут своїх громадян, їх соціальну захищеність.

2. До ознак соціальної держави зараховують:

- а) верховенство права;
- б) верховенство закону;
- в) відсутність безробіття;
- г) високий рівень соц. захисту.

3. Виділити 3 основні моделі соціальної держави:

- а) консервативна;
- б) англосаксонська;
- в) корпоративна;
- г) скандинавська;
- д) ліберальна;
- е) європейська;
- є) соціал-демократична;
- ж) соціально-правова;

4. Соціальне забезпечення – це:

- а) суспільно-історичний тип матеріального забезпечення престарілих і непрацездатних;
- б) особлива форма розподільчих відносин, що виникають при розподілі частини суспільних фондів споживання;
- в) предмет соціальної політики країни;
- г) невід’ємний елемент способу життя і якості життя;
- д) самостійна функція держави;
- е) правова форма матеріального забезпечення певних категорій осіб;
- є) форма опосередкованого стимулювання активної участі громадян у соціально-економічному житті суспільства;
- ж) конституційне право людини;
- з) галузь права.

5. Складовими соціального забезпечення є:

- а) соціально значимі обставини, які повністю або частково позбавляють особу чи її сім'ю джерел засобів до існування або призвели до додаткових витрат;
- б) грошова одиниця;
- в) фонди, що спеціально формуються для надання певного виду матеріального забезпечення вищезазначеним фізичним особам;
- г) соціальні норми;
- д) види соціального забезпечення, які гарантує держава;
- е) норми моралі;
- є) форми і способи надання засобів існування;
- ж) підстави та порядок надання того чи іншого виду соціального забезпечення;
- з) коло осіб, які потрапили у важкі життєві ситуації і втратили засоби до існування чи понесли додаткові витрати або не мають необхідного прожиткового мінімуму.

6. Складовими державних соціальних стандартів є:

- а) соціальні норми;
- б) державні соціальні гарантії;
- в) соціальні нормативи;
- г) набір послуг;
- д) нормативи витрат;
- е) соціальні послуги.

7. Прожитковий мінімум визначається у розрахунку:

- а) на квартал;
- б) на місяць;
- в) на непрацездатних осіб;
- г) на одну особу;
- д) на дітей до 6 років;

- е) на дітей до 8 років;
- є) на дітей від 6 до 16 років;
- ж) на дітей від 6 до 18 років;
- з) на працездатних осіб;
- и) на безробітних.

8. Прожитковий мінімум застосовується для:

- а) загальної оцінки рівня життя в Україні, що є основою для реалізації соціальної політики та розроблення окремих державних соціальних програм;
- б) порівняльного аналізу рівня соціального забезпечення з зарубіжними країнами;
- в) визначення права на призначення соціальної допомоги;
- г) визначення державних соціальних гарантій і стандартів обслуговування та забезпечення в галузях охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування та інших;
- д) встановлення величини неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- е) формування Державного бюджету України та місцевих бюджетів;
- є) встановлення розмірів мінімальної заробітної плати і мінімальної пенсії за віком, визначення розмірів соціальної допомоги, допомоги сім'ям з дітьми, допомоги у зв'язку з безробіттям, а також стипендій та інших соціальних виплат, на основі Конституції України та законів України;
- ж) приведення законодавства з соціального забезпечення України до міжнародних вимог.

9. Державні соціальні гарантії – це:

- а) вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального

набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості;

б) встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму;

в) встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їхній комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій.

10. До числа основних державних соціальних гарантій входять:

- а) мінімальний розмір заробітної плати;
- б) мінімальний розмір пенсії за віком;
- в) нормативи витрат;
- г) соціальні нормативи;
- д) неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- е) розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат;
- є) соціальні норми.

11. Основними формами соціального забезпечення в Україні є:

- а) загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- б) пенсійне страхування;
- в) державне соціальне забезпечення за рахунок бюджетних коштів;
- г) медичне страхування;
- д) недержавне соціальне забезпечення;
- е) змішане соціальне забезпечення окремих категорій громадян;
- є) добровільне страхування.

12. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування:

- а) пенсійне страхування;

- б) приватне страхування;
- в) страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням;
- г) особисте страхування;
- д) медичне страхування;
- е) страхування на випадок безробіття;
- є) страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;
- ж) добровільне страхування.

13. Основне призначення загальнообов'язкового державного соціального страхування полягає в:

- а) забезпеченні певними видами соціального забезпечення осіб, які у зв'язку зі специфікою їхньої суспільно корисної діяльності не підлягали обов'язковому соціальному страхуванню, а також усього населення без будь-якого зв'язку з трудовою діяльністю;
- б) забезпеченні певними видами соціального забезпечення осіб (належать до застрахованих), які займаються специфічною трудовою діяльністю і отримують матеріальне забезпечення відповідно до спеціальних законів;
- в) компенсації втраченого заробітку в разі настання страхового випадку або компенсація інших витрат, пов'язаних з цим.

Практичні завдання

Задача 1

Гр-н Мельник є біженцем з Сирії. Склад його сім'ї: дружина - особа з інвалідністю і 6-річна дочка. Хто з членів сім'ї має право на соціальне забезпечення і на які види?

Задача 2

Громадянин Італії Іванов переїхав на постійне проживання в Україну і звернувся до управління Пенсійного фонду України за місцем проживання з

проханням пояснити, який орган буде виплачувати йому пенсію, нараховану в Італії. Дайте відповідь по даній ситуації.

Задача 3

Васильєва працюючи за трудовим договором в АТ "Зоря" захворіла, в результаті чого перебувала на лікуванні. Чи підлягає Васильєва обов'язковому соціальному страхуванню? На який вид соціального забезпечення вона має право? До якої організаційно-правової форми відноситься цей вид соціального забезпечення?

Нормативні акти та література

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 23 вересня 1999 року № 1105.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV.
4. Про недержавне пенсійне забезпечення. Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV.
5. Про соціальні послуги. Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV.
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Закон України від 2 березня 2000 року № 1533-III.
7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР.
8. Биконя О.С. Соціальний захист - основна функція соціальної політики / О.С. Биконя // Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. - 2009. - № 4. - С.71-72.

9. Білоскурська О. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головний обов’язок держави / О. Білоскурська // Право України. – 2011. - №7. – С. 169-174.
10. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: навч. посібник вид. 3-тє, доп. та перероб. – К.: Атака, 2006. - 380 с.
11. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. - К.: Знання, 2005. - 615 с. – (Вища освіта 21 століття).
12. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. - К.: Знання, 2005. - 381 с.
13. Гладких В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціальної, правової держави // Право України.- 2005.-№10. - С.57 - 60.
14. Гуменюк І. Формування системи соціального захисту населення / І. Гуменюк // Право України. – 2007. - №11. – С.44 -47.
15. Данич О.Ф. Сучасні підходи до побудови моделі соціальної держави / О.Ф. Данич // Часопис Київського університету права. – 2011. - №3. – С. 50-54.
16. Жернаков В.В. Соціальна політика держави: зміст та правове регулювання // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: Збірник матеріалів круглого столу. - Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2006. – С.91-94.
17. Зезека Н. До питання формування ефективної соціальної політики України / Н. Зезека // Підприємство, господарство і право. – 2009. - № 4. – С. 117-119.
18. Кісіль О.Ю. Соціальна політика держави стосовно реалізації права особи на соціальне забезпечення / Кісіль О.Ю. // Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2011р.) / за заг ред. К.Ю.Мельника. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2011. – С.193-196.

19. Пильгун Н.В. Проблеми формування соціальної держави в Україні / Н.В. Пильгун // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 52. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – С. 30-35.

20. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О.М. Ярошенко, Г.О. Барабаш, Н.М. Вашнярчук та ін.; за ред. О.М. Ярошенка,- 4-е вид.- Х.: Право, 2015.- С.12-25.

21. Право соціального забезпечення в Україні: підручник /Т.Л. Занфірова, М.І. Іншин, С.М. Прилипко та ін.; за заг. ред. Т.А. Занфірової, С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка.- Х.:ФІНН, 2012.- С.14-27.

22. Прилипко С.М. Проблеми теорії права соціального забезпечення. Монографія. – Х.: ПП «Берека Нова», 2006 – 264 с.

23. Прилипко С.М. Створення соціальної держави як умова реалізації конституційного права на соціальне забезпечення // Соціально – захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин: Матеріали науково – практичної конференції; м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 року / За ред. проф. В.С. Венедіктова. – Чернігів: Українська асоціація фахівців трудового права, Чернігівській державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2007. - С. 42-47.

24. Сільченко С.О. Практика соціально-захисної діяльності держави: декларації й реальні кроки // Соціально – захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин: Матеріали науково – практичної конференції; м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 року / За ред. проф. В.С. Венедіктова. – Чернігів: Українська асоціація фахівців трудового права, Чернігівській державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2007. - С. 50-53.

25. Соціальна політика в Україні:реалії та перспективи оновлення:монографія/ Кол.авт. За ред.. В.Г. Никифорецька// МОН України. Одес.нац.екон.у-т, Одеса, 2015.- 363 с.

26. Сташків Б.І. Вступ до права соціального забезпечення: навч. посібник/ Б.І. Сташків// Чернігів: РВК «Десна».-2014.-С. 5-62.

27. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.-405 с. – (Вища освіта 21 століття).

Тема 2 Право соціального забезпечення як самостійна галузь права

Питання для усного опитування

1. Поняття права соціального забезпечення.
2. Предмет та метод права соціального забезпечення.
3. Система права соціального забезпечення.
4. Функції права соціального забезпечення.
5. Місце права соціального забезпечення в системі права України.

Контрольні питання

1. Дайте визначення права соціального забезпечення як галузі права.
2. За якими ознаками визначається самостійність галузі права?
3. Які суспільні відносини регулюються правом соціального забезпечення?
4. З яких елементів складається предмет права соціального забезпечення?
5. Які Ви знаєте методи правового регулювання права соціального забезпечення?
6. Назвіть характерні риси методів права соціального забезпечення.
7. У чому полягає суть регулятивної функції права соціального забезпечення?
8. У чому полягає відмінність права соціального забезпечення від інших галузей права?
9. Що таке система права соціального забезпечення як галузі права і чим вона відрізняється від системи права соціального забезпечення як науки?
10. Що входить до предмета науки права соціального забезпечення?
11. Які методи пізнання використовує наука права соціального забезпечення?
12. У чому полягає відмінність між правом соціального забезпечення як

наукою та навчальною дисципліною?

Питання для самостійного вивчення

Право соціального забезпечення як галузь національного права. Особливості врегульованих нормами права моделей суспільних відносин у сфері соціального забезпечення. Право соціального забезпечення в системі права України. Співвідношення системи права соціального забезпечення та системи законодавства про соціальне забезпечення. Систематизація законодавства про соціальне забезпечення. Право соціального забезпечення як наука. Право соціального забезпечення як навчальна дисципліна.

Теми для наукових досліджень

1. Предмет права соціального забезпечення: дискусійні питання.
2. До питання про систему права соціального забезпечення

Література для реферування

1. Дараганова Н. В. Предмет права соціального забезпечення / Н. В. Дараганова // Юридична наука.-2013.-№ 8.-С. 33-38
2. Сільченко С.О. До питання про метод права соціального забезпечення/ С.О. Сільченко // Право і безпека. – 2011. - № 5(42). – С. 190-194.
3. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення у системі національного права України / Б.І. Сташків // Соціальне право України. – 2013. № 2(3). – С.247-262.
4. Тищенко О.В. Поняття права соціального забезпечення: теоретичні аспекти/ О.В.Тищенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2014. – Вип. 26. – С. 115-119.

Тестові завдання

1. Право соціального забезпечення – це:

а) поєднання системи державного і недержавного матеріального забезпечення і соціального обслуговування в індивідуальній формі фізичних осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, на зазначених у законі чи договорі умовах зі спеціально створених для цього фондів та які ґрунтуються на перерозподілі частини валового національного продукту з метою вирівнювання доходів різних верств населення і забезпечення соціальної злагоди в суспільстві;

б) сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають при наданні на відповідних умовах і в певному порядку державними і недержавними органами фізичним особам, які перебувають у складних юридично значимих ситуаціях і не мають достатніх засобів до існування, безплатно чи на пільгових умовах різних видів матеріального забезпечення зі спеціально створених для цього фондів;

в) форма розподілу матеріальних благ з метою задоволення життєво необхідних індивідуальних потреб громадян при настанні соціального ризику за рахунок спеціальних соціальних фондів або за рахунок бюджетів різних рівнів (державного та місцевих) у випадках та на умовах, встановлених у законі.

2. Право соціального забезпечення належить до:

- а) приватного права;
- б) публічного права;
- в) публічного і приватного права;
- г) охоронного права.

3. До структури предмета права соціального забезпечення входять такі елементи:

а) предмети, з приводу яких виникають ці відносини (гроші, речі, знижки, послуги);

- б) суспільні відносини у сфері соціального забезпечення;
- в) особи, які потребують допомоги, і ті, хто може надати таку допомогу;
- г) соціальні факти, тобто обставини, що мали місце в певний час та за відповідних умов, які прямо чи побічно впливають на соціальні зв'язки людей щодо матеріальної підтримки окремих з них;
- д) норми, які стосуються матеріальної підтримки нужденних членів суспільства;
- е) практична діяльність (поведінка) осіб у сфері соціального забезпечення.

4. До характерних рис методів права соціального забезпечення належать такі елементи:

- а) специфічні способи мобілізації, розподілу і використання коштів на соціальне забезпечення;
- б) підстави виникнення, зміни чи припинення соціально-забезпечувальних правовідносин;
- в) органічна цілісність, єдність і взаємозв'язок усіх правових норм, що належать до цієї галузі права;
- г) правовий статус суб'єктів правовідносин у соціальному забезпеченні;
- д) порядок встановлення прав і обов'язків учасників соціально-забезпечувальних правовідносин;
- е) структурна різноманітність системи галузі права, до якої входять неоднакові за змістом і обсягом елементи;
- є) заходи примусу в праві соціального забезпечення.

5. Структурними елементами системи права соціального забезпечення є:

- а) інститути права;
- б) припис;
- в) норми права;
- г) заборона;
- д) інститути підгалузі;

е) санкція.

6. Функції права соціального забезпечення - це:

а) способи впливу за допомогою певних прийомів на поведінку людей у сфері соціального забезпечення, зокрема, при прийнятті державними органами відповідних юридичних норм, виникненні соціально-забезпечувальних правовідносин та реалізації фізичними особами права на конкретний вид соціального забезпечення у разі настання передбаченого законом соціального випадку;

б) правові характеристики соціальної ролі (призначення) цієї галузі права у житті суспільства та головних напрямів впливу її норм на поведінку людей з метою реалізації мети і завдань держави у сфері соціального забезпечення населення;

в) групи суспільних відносин, об'єднані цільовим призначенням, які виникають у зв'язку з акумулюванням і розподілом коштів із соціальних фондів через систему соціального забезпечення.

7. Складовими охоронної функції є:

а) припис;

б) дозвіл;

в) диспозиція;

г) заборони, що передбачені нормами права;

д) санкції, які вживають до правопорушників;

е) безпосередня юридична відповідальність суб'єктів правовідношення.

8. Складовими предмета науки права соціального забезпечення є:

а) інститути права соціального забезпечення;

б) норми права соціального забезпечення;

в) суспільні відносини у сфері соціального забезпечення;

г) соціально-забезпечувальні правовідносини;

д) особи, які потребують допомоги, і ті, хто може надати таку допомогу;

- е) практика роботи органів соціального захисту населення;
- є) історія виникнення права соціального забезпечення як галузі права та науки;
- ж) соціальні факти, тобто обставини, що мали місце в певний час та за відповідних умов, які прямо чи побічно впливають на соціальні зв'язки людей щодо матеріальної підтримки окремих з них;
- з) міжнародно-правові акти з питань права соціального забезпечення;
- и) право соціального забезпечення зарубіжних країн.

9. Основою системи науки права соціального забезпечення є:

- а) науково обґрунтовані способи об'єднання знань про правові засоби соціального захисту населення;
- б) система права соціального забезпечення як галузі права;
- в) науково обґрунтована класифікація норм права у сфері соціального забезпечення в окремі групи, що охоплюють однорідні, пов'язані між собою суспільні відносини.

Практичні завдання

Задача 1

У гр. Годунова є: окрема однокімнатна квартира, яка приватизована на його ім'я, особисті речі, автомобіль «Запорожець», наданий йому як особі з інвалідністю. В ощадбанку на його ім'я відкрито два рахунки: пенсійний до вимоги і депозитний з щомісячною виплатою процентів. Годунов у даний час займається підприємницькою діяльністю, страхові внески до Пенсійного фонду України сплачує за спрощеною системою.

Які відносини, що регулюються правом соціального забезпечення, Ви можете виділити з умови задачі.

Задача 2

Громадянка К., яка займається адвокатською діяльністю народила дитину. Вкажіть, на який вид соціального забезпечення має право громадянка К.? До якого органу повинна звернутися громадянка К. для його призначення? За рахунок яких джерел фінансується цей вид соціального забезпечення?

Задача 3

У зв'язку з простудою Купрієнко мав дотримуватись постільного режиму. Проте, він виїхав на рибалку, після якої прийшов на прийом до лікаря в нетверезому стані. Про ці факти лікар зробив відмітку в історії хвороби. Комісія по соціальному страхуванню відмовила Купрієнку в оплаті лікарняного листа. Чи законне рішення комісії?

Задача 4

Полковник Н. (51 рік), прослуживши 30 років у прикордонних військах вийшов у відставку. Вкажіть, на який вид соціального забезпечення матиме право К.? До якого органу він повинен звернутися за його призначенням? Вкажіть джерело фінансування соціальних виплат, що надаються військовослужбовцям.

Нормативні акти та ітература

1. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: Навч. посібник, вид. 3-тє, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2006. – 380 с.
2. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 615 с. – (Вища освіта 21 століття).
3. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. – К.: Знання, 2005. – 381 с.
4. Дараганова Н. В. Предмет права соціального забезпечення / Н. В. Дараганова // Юридична наука.-2013.-№ 8.-С. 33-38

5. Право соціального забезпечення України: підручник / Т. А. Замфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та інші: за заг. редакцією Т. А. Замфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка-2-ге видання-Х.:ФІНН, 2012.-С. 66-104
6. Право соціального забезпечення: навч. посібник/ П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та інші/ за редакцією П. Д. Пилипенко.-К.:Видавничий дім «ІнЮре», 2006.-С. 9-55
7. Прилипко С. М. Проблеми предмета права соціального забезпечення: монографія / С. М. Прилипко. – Х.: ПП «Берека Нова», 2006. – 264 с.
8. Прилипко С.М. Система права соціального забезпечення/ С.М. Прилипко // Наук. записки. – 2009. - № 1(7). Право, економіка, гуманітарні науки. – С. 56-63.
9. Синчук С.М., Бурак В.Я. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. /За ред. С.М. Синчук. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – С. 16-18.
10. Сільченко С.О. До питання про метод права соціального забезпечення/ С.О. Сільченко // Право і безпека. – 2011. - № 5(42). – С. 190-194.
11. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посібник / Б. І. Сташків // К.: Знання, 2005.-С. 67-112
12. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення у системі національного права України / Б.І. Сташків // Соціальне право України. – 2013. № 2(3). – С.247-262.
13. Сташків Б.І. Теоретико-правові аспекти предмета права соціального забезпечення // Соціальне право України : Збірник наукових праць / За ред.. Л.П. Шумної. – Чернігів : Вид-во Чернігівського державного технологічного університету, 2012 - № 1(1). – С.231-242.
14. Сташків, Б. І. Проблеми предмета та системи права соціального забезпечення: навчальне видання / Б. І. Сташків. – Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 237 с.
15. Сташків, Б.І. Проблеми методу та правового режиму права соціального забезпечення : навчальне видання / Б. І. Сташків. – Чернігів :

Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011.
– 88 с.

16. Сташків, Б.І. Проблеми функцій права соціального забезпечення : стислий конспект лекції / Б.І. Сташків. – Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2010. – 27 с.

17. Тищенко О.В. Концептуальні основи вчення про предмет права соціального забезпечення / О.В. Тищенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція.- 2014.-№ 7.- С. 161-164

18. Тищенко О.В. Поняття права соціального забезпечення: теоретичні аспекти/ О.В.Тищенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2014. – Вип. 26. – С. 115-119.

19. Тищенко О.В. Проблеми вдосконалення соціально-забезпечувального законодавства України / О.В. Тищенко// Порівняльно – аналітичне право. – 2015. - № 2. – С. 151-154.

20. Тищенко О.В. Реалізація гуманістичної функції права соціального забезпечення України в сучасних соціально-економічних умовах/ О.В. Тищенко// Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. - № 3. – С. 101-104/[Електронний ресурс] : Режим доступу: (se).org.ua.

21.Шумило М.М. Розвиток науки права соціального забезпечення на сучасному етапі / М.М. Шумило // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 53. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – С. 344-351.

Тема 3 Принципи та джерела права соціального забезпечення

Питання для усного опитування

1. Поняття і види принципів права соціального забезпечення.
2. Зміст галузевих принципів права соціального забезпечення.
3. Внутрігалузові принципи права соціального забезпечення.

Контрольні питання

1. Сформулюйте визначення поняття принципів права соціального забезпечення.
2. Назвіть критерії класифікації принципів права соціального забезпечення на види.
3. Обґрунтуйте значення загальноправових принципів у праві соціального забезпечення.
4. Яку роль відіграють міжгалузеві правові принципи у правовому регулюванні суспільних відносин у сфері соціального забезпечення?
5. Перерахуйте галузеві принципи права соціального забезпечення.
6. Які принципи права належать до пенсійного забезпечення?
7. На підставі яких правових принципів здійснюється забезпечення допомогою певних категорій людей?
8. Визначте принципи соціально-забезпечувального права.
9. Яке значення принципів, закріплених у законах, що стосуються сфери соціального забезпечення і захисту населення?
10. Яка різниця між джерелами і формами права соціального забезпечення?
11. Дайте визначення терміна «джерела права соціального забезпечення».
12. Сформулювати визначення терміна «форми права соціального забезпечення».
13. Назвіть види джерел права соціального забезпечення.
14. За якими критеріями здійснюється класифікація форм права соціального забезпечення?
15. Роль Конституції України як джерела права соціального забезпечення.
16. Перелічіть основні закони у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування, що є формами права соціального забезпечення.

17. Чи можна постановами Кабінету Міністрів України коригувати розміри соціальних виплат, що встановлені законами?

18. Чи може Президент України своїми указами встановлювати окремі види соціального забезпечення?

19. Обґрунтуйте належність міжнародно-правових актів до форм права соціального забезпечення.

Питання для самостійного вивчення

Роль і значення загальноправових та міжгалузевих принципів у праві соціального забезпечення. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація. Міжнародно-правові акти як джерела та форма права соціального забезпечення. Національні нормативно-правові акти як форма права соціального забезпечення. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального забезпечення. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Колізії в праві соціального забезпечення.

Теми для наукових досліджень

1. Пролема реалізації принципу соціальної справедливості
2. До питання систематизації соціального законодавства України
3. Законодавство про соціальне забезпечення: критерії побудови системи

Література для реферування

1. Тищенко О.В. Систематизація соціально-забезпечувального законодавства України / О.В. Тищенко // Учёные записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки», Том 26 (65), 2013. - № 2-2. С. 65 70.

2. Боднарук М.І. Принципи соціального страхування в Україні/ М.І. Боднарук// Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія «Юридичні науки». Вип.6. Том I. – 2013. – С. 87-89

3. Корнева П.М. Щодо механізму реалізації принципу справедливості в соціальному забезпеченні/ П.М. Корнева// Часопис Київського університету права. – 2015. – № 1. – С. 172-175

Тестові завдання

1. Під принципами права соціального забезпечення розуміють:

а) наукові уявлення, знання і теоретичні положення про суспільні явища, що виникають з приводу правового регулювання суспільних відносин у сфері матеріального забезпечення й соціальної підтримки населення;

б) основні вихідні начала, положення, ідеї, що виражають суть права як специфічного соціального регулятора;

в) зумовлені природними правами людини основні положення, які виступають орієнтирами у правовому регулюванні суспільних відносин у сфері соціального забезпечення фізичних осіб та визначають суть, зміст і механізм функціонування цієї галузі права.

2. До основних загальноправових принципів належать:

а) загальнодоступність;

б) принцип соціальної справедливості;

в) демократичний характер організації та управління соціальним забезпеченням;

г) принцип рівноправності громадян;

д) встановлення залежності розмірів і форм забезпечення від минулої праці;

е) принцип гуманізму;

є) принцип законності;

ж) принцип поваги до прав людини;

з) принцип гарантованості державного захисту соціальних прав людини;

и) велика різноманітність видів забезпечення і послуг, що надаються.

3. До ознак принципів права соціального забезпечення належать:

а) принцип законності;

б) взаємозв'язок та взаємообумовленість принципів права соціального забезпечення з принципами соціального забезпечення;

в) принцип науковості;

г) принцип використання правового досвіду;

д) принципи права соціального забезпечення ґрунтуються на таких загальнолюдських цінностях та ідеалах, як добро, чуйність, гуманізм, справедливість;

е) принцип демократизму;

є) основою для формування основних положень права соціального забезпечення служать соціальні ризики;

ж) залежність розвитку галузевих принципів від стану національної економіки.

4. До галузевих принципів права соціального забезпечення належать:

а) принцип незменшуваності змісту й обсягу соціальних виплат і послуг при прийнятті нових законів;

б) принцип поєднання солідарної та накопичувальної пенсійних систем;

в) принцип соціального реагування;

г) принцип забезпечення рівня життя, не нижчого за прожитковий мінімум, встановлений законом;

д) принцип добровільності;

е) принцип універсальності, диференціації та розмаїття видів соціального забезпечення;

є) принцип суспільної доцільності соціального забезпечення відповідно до соціальних ризиків;

ж) принцип державних гарантій у сфері соціального обслуговування;

з) принцип усезагальності права на соціальне забезпечення;

и) принцип законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального забезпечення;

і) безповоротність виплачених грошових сум та вартості наданих соціальних послуг;

ї) принцип урахування вимог норм міжнародних договорів України у сфері соціального забезпечення;

й) принцип індивідуального підходу при наданні соціальних послуг.

5. Джерела права соціального забезпечення – це:

а) способи впливу за допомогою певних прийомів на поведінку людей у сфері соціального забезпечення, зокрема, при прийнятті державними органами відповідних юридичних норм, виникненні соціально-забезпечувальних правовідносин та реалізації фізичними особами права на конкретний вид соціального забезпечення у разі настання передбаченого законом соціального випадку;

б) витоки формування цієї галузі права, система факторів, які визначають зміст і форми вираження правових норм у сфері соціального забезпечення та соціального захисту населення;

в) способи (прийоми, засоби) внутрішньої організації та зовнішнього вираження норм права, які регулюють суспільні відносини у сфері соціального забезпечення населення.

6. Вищу юридичну силу має:

а) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2001 року № 125-р. «Про порядок обчислення пенсії працівникам органів внутрішніх справ та військовослужбовцям внутрішніх військ МВС, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і стали інвалідами внаслідок променевої хвороби»;

б) Указ Президента України від 17 травня 2000 року № 689/2000 «Про довічні державні стипендії для учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 років)»;

в) Закон України від 19 червня 2003 року «Про соціальні послуги»;

г) Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 року № 12 «Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку»;

д) спільний Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Пенсійного фонду України та Міністерства фінансів України 24 квітня 2003 року № 102/293/36 «Порядок здійснення виплат державної допомоги особам, яким виповнилося 100 і більше років».

Практичні завдання

Задача 1

Громадянин Шарон є особою без громадянства. За яких умов він може отримати право на пенсію за віком в Україні?

Задача 2

Громадянка Саевич має двоє неповнолітніх дітей, за рішенням органів міграційної служби їй наданий статус біженки. Чи має вона право на отримання соціальної допомоги на дітей до 16 років?

Задача 3

Особа з інвалідністю II групи Сидорук звернувся до МП «Зоря» з приводу влаштування на роботу, яка відповідає трудовій рекомендації, встановленій МСЕК. Керівник підприємства відмовив йому в прийнятті на роботу, посилаючись на те, що в них загальна чисельність працюючих 20 осіб і він не зобов'язаний працевлаштовувати особу з інвалідністю. Проаналізуйте ситуацію з точки зору принципів права соціального забезпечення.

Задача 4

60-річний Савченко приїхав з Казахстану до Харкова на постійне місце проживання до дочки. Він надав трудову книжку, по якій його страховий стаж складає 35 років, і довідку про заробіток. Чи має він право на отримання пенсії на території України? Якими нормативними актами це встановлено?

Задача 5

Громадяниці Перовій призначили пенсію за віком в розмірі 1300 грн. Який принцип права соціального забезпечення порушено?

Нормативні акти та література

1. Корнева П.М. Місце принципу справедливості серед принципів права соціального забезпечення/ П.М. Корнева// Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. – Київ, 2014. – Вип. 64. – С. 258-264.

2. Кулачок-Тітова Л.В. Гідний рівень життя як категорія та соціальне право людини/ Л.В. Кулачок-Тітова// Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства: матеріали міжн. наук.-практ. конференції (м.Суми 5-7 червня 2014 року) – 2014р. – С. 301-305.

3. Кулачок-Тітова Л.В. Соціальна справедливість як основоположний принцип права соціального забезпечення/ Л.В. Кулачок-Тітова// Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2013. - № 1082, вип. 16. – С. 119-122.

4. Ласько І. Акти органів соціального страхування як джерела права соціального забезпечення: поняття та правова природа / І. Ласько // Вісник Львівського університету. – 2016. – Вип. 62. – С. 148-159. – (Серія «Юридична»).

5. Литвиненко В.М. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права як принципи надання соціальних послуг// Трудове право та проблеми соціального захисту населення в контексті правової держави: Матеріали науково-практичної конференції; м. Харків, 24-25 вересня 2010 р. / За ред. проф.. В.С. Венедиктова.

– Харків: Українська асоціація фахівців трудового права, Харківський економіко-правовий університет, 2010. – 292 с.

6. Молоток І.Ф. Система принципів спеціального пенсійного забезпечення/ І.Ф. Молоток//Митна справа. Спеціальний випуск. – 2013. – С.293-298.

7. Москаленко О.В. Доступність як принцип загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні/ О.В. Москаленко// Право та інноваційне суспільство. – 2014. - № 1(2). – С. 77-83.

8. Нижник Н.Р., Гуменюк І.О. Принципи диференціації пенсійних відносин: окремі аспекти теорії пенсійного права/ Н.Р. Нижник, І.О. Гуменюк// Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2015. – № 2(35). – С. 26-30.

9. Оклеї І.В. Щодо непорушності принципів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / І.В. Оклеї // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: Тези доповідей і наукових повідомлень учасників III міжнародної науково-практичної конференції; 7-8 жовтня 2011 р. / За ред. к.ю.н., доц. В.В. Жернакова. –Харків: Кроссруд, 2011. – С.492-495.

10. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Кол. авторів. - 2-е вид. – Х.: ФІНІ, 2012. – С. 142-168.

11. Синчук С. Гарантування гідного рівня життя особи у сфері соціального забезпечення//С.Синчук//Вісник Львівського університету. Серія юрид. – 2011. – Вип. 52. – С.234-242.

12. Стадник М.П. Принципи пенсійного забезпечення в Україні/ М.П. Стадник//Держава і право. Серія «Юридичні і політичні науки».- 2012. – Вип. 56. – С.307-311.

13. Шашків Б.І. Гарантії принципу соціальної справедливості у праві соціального забезпечення/ Б.І.Шашків// Протиправна поведінка : критерії, відповідальність, запобігання: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 травня 2013р.). – Ніжин: П.П. Лисенко, 2013. С.148-156.

14. Сташків Б.І. До питання про принципи права соціального забезпечення / Б.І. Сташків// Историко-правовые и социально-экономические и технические аспекты развития общества: международная научно-практическая конференция, 21 марта 2014 г. г. Чернигов: материалы докладов и выступлений. – Чернигов: Десна Полиграф, 2014. – С. 98-102.
15. Сташків Б.І. Принципи права соціального забезпечення в контексті природного та позитивного права/ Б.І.Сташків// Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. – Суми. Сумський держ. університет, 2014. – С.324-329.
16. Сташків Б.І. Проблеми реалізації принципу соціальної справедливості при проведенні реформи соціального забезпечення/ Б.І.Сташків// Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. – Чернігів: ЧДІПСТП, 2010. - № 4. _ С. 84-87.
17. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення. Навч. посібник. –К. : Знання, 2005. – С.115-157.
18. Сушицька Н.В. Принципи соціального забезпечення населення/ Н.В. Сушицька// Наук. вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Вип. 6-2, Том 1. – С. 55-57.
19. Тищенко О.В. Еволюція принципів як головних соціально-правових засад права соціального забезпечення/ О.В. Тищенко//Порівняльно-аналітичне право. 2014. - № 2.- С.171-175.
20. Хомич І. Поняття і система принципів соціального забезпечення населення України /І.Хомич // Публічне право. – 2013. - № 3(11). – С. 182-188.
21. Чутчева О.Г. Адресність як галузевий принцип права соціального забезпечення/ О.Г. Чутчева //Форум права. – 2011. - № 1.- С.1096-1101.
22. Ширант А.А. Принципи пенсійного забезпечення: монографія/ А.А. Ширант.- К.: ДІА, 2012. – 192с.

23. Шумило М.М. Принципи пенсійного забезпечення/ М.М. Шумило// Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство». – 2010. – Т.15. – Вип. 1. – С. 112-117.

24. Шумна Л. До проблеми принципів інституту соціального обслуговування/ Л. Шумна// Протиправна поведінка: погляд крізь призму юридичної науки: матер. І Всеукр. наук. - практ. конф. (за заг. ред. І.Г. Богатирьова. – Ніжин: Вид. П.П. Лисенка, 2012. С. 184-186.

25. Шумна Л.П. Принципи соціального обслуговування / Вісник Одеського національного університету. – 2011. – Т. 16. – Випуск 15. – Правознавство. – С. 155 – 159.

26. Шумна Л.П. Соціальна справедливість як один із основних принципів надання соціальних послуг / Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / гол. ред. С.В. Ківалов; відп. за вип. Л.І. Кормич. – Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»: Південноукраїнський центр гендерних проблем, 2012. – Вип. 45. – С. 37 – 42.

27. Шумна Л.П. Соціальна справедливість як принцип надання соціальних послуг: новітній підхід // Актуальні питання інтелектуальної власності та інноваційного розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 15-16 листопада 2012 р. / редкол.: С.М. Прилипко, Ю.Є. Атаманова, К.В. Єфремова. – Х.: НДІ ПЗІР, 2012. – С. 271-275.

28. Ткаченко Л.Г. Кодифікація пенсійного законодавства : перспективи та проблеми / Л.Г. Ткаченко // Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення. Зб. наук. праць. Матеріали І міжн. наук. – практ. конф. (Київ, 25-26 квітня 2013 р.). – К.: Ніка – Центр, 2013. – С. 634-638.

29. Шумило М.М. Криза джерел права соціального забезпечення як причина кодифікації пенсійного законодавства / М.М. Шумило // Держава і право : зб. наук. праць. Серія «Юридичні і політичні науки». – 2010. Вип. 49. – С. 281-286.

30. Шумило М. Кодифікація соціального законодавства / М. Шумило // [Електронний ресурс] : Режим доступу: law.knu.ua.

Тема 4 Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Питання для усного опитування

1. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення.
2. Передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення.
3. Суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.
4. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
5. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.
6. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття правовідносин у сфері соціального забезпечення.
2. Які основні ознаки правовідносин у сфері соціального забезпечення?
3. Назвіть критерії класифікації правовідносин на види.
4. Які передумови виникнення, зміни та припинення соціально-забезпечувальних правовідносин?
5. Яка різниця між соціально-забезпечувальною правоздатністю і дієздатністю?
6. У чому полягає специфіка юридичних фактів у праві соціального забезпечення?
7. Хто належить до суб'єктів соціально-забезпечувальних правовідносин?
8. Назвіть об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.

9. Які компоненти входять до змісту соціально-забезпечувальних правовідносин?

10. Яка різниця між матеріальними і процедурними правовідносинами у праві соціального забезпечення?

11. Назвіть характерні риси процедурних правовідносин у сфері соціального забезпечення.

12. Охарактеризуйте структурні елементи процедурних правовідносин.

Питання для самостійного вивчення

Норми права і їх роль у виникненні та розвитку правовідносин у сфері соціального забезпечення. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин. Матеріальні правовідносини у сфері соціального забезпечення. Соціально-фінансові страхові правовідносини у сфері соціального забезпечення. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Юридичні факти непрацездатності в праві соціального забезпечення. Страховий і трудовий стаж та вислуга років як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Складні життєві обставини як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Строки у праві соціального забезпечення.

Теми для наукових досліджень

1. Соціальні ризики як підстава соціально-забезпечувальних правовідносин.

2. Особливості правовідносин у сфері соціального забезпечення.

3. Фізичні особи як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.

4. Правовідносини, що виникають у зв'язку зі зверненнями громадян зі скаргами з питань соціального забезпечення.

Література для реферування

1. Горбатенко О.В. Становлення та розвиток вчення про правовідносини у сфері соціального забезпечення / О.В.Горбатенко / Економіка та право. Науковий журнал. – 2012. - № 2 (33). – С. 52-58.
2. Гурик А.Ю. Поняття та характерні риси пенсійних правовідносин державних службовців у сучасних умовах / А.Ю.Гурик // Наука і правоохорона. – 2013. - № 1 (19). – С. 133-138.
3. Рошканюк В.М. Процедурні та процесуальні правовідносини у праві соціального забезпечення / В.М.Рошканюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. Вип. 25, 2014. – С. 107-110.

Тестові завдання

1. Правовідносинам у сфері соціального забезпечення притаманні такі риси:

- а) правовідносини у сфері соціального забезпечення характеризуються індивідуальним зв'язком між його суб'єктами;
- б) правовідносини у сфері соціального забезпечення охороняються державою;
- в) правовідносини у сфері соціального забезпечення складаються на підставі норм права;
- г) правовідносини є особливою формою взаємозв'язку у сфері соціального забезпечення між суб'єктами права через їхні права та обов'язки, що закріплені в правових нормах;
- д) правовідносини є особливим різновидом суспільних відносин у сфері соціального забезпечення;
- е) правовідношення є вольовим суспільним відношенням.

2. Соціально-забезпечувальна правоздатність – це:

а) не кількісне вираження прав і обов'язків суб'єкта, а постійний громадянський стан особи; не саме володіння правами й обов'язками, а здатність їх мати;

б) природний стан, невід'ємна властивість особи, що гарантується державою і яка дає їй можливість мати права і виконувати юридичні обов'язки у сфері соціального забезпечення;

в) здатність особи самостійно або за допомогою працівників органів соціального захисту населення чи законного представника здійснювати права і виконувати обов'язки у сфері соціального забезпечення.

3. Види юридичних фактів у праві соціального забезпечення по відношенню до волі людей:

- а) дії та події;
- б) вчинки;
- в) діяння;
- г) проступки;
- д) бездіяльність;
- е) відповідальність.

4. Суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин – це:

- а) фізичні особи, які мають правоздатність і дієздатність;
- б) особи, за якими державою визнана соціально-забезпечувальна правоздатність і які законом наділені здатністю самостійно здійснювати належні їм права й обов'язки у сфері соціального забезпечення;
- в) особи й організації, що мають правосуб'єктність, яка дає їм можливість брати участь у різних правовідносинах з іншими особами й організаціями у сфері соціального забезпечення.

5. Компонентами змісту соціально забезпечувальних правовідносин є:

а) суб'єктивні права; юридичні обов'язки учасників правових відносин у сфері соціального забезпечення; реальні дії (поведінка, вчинки) суб'єктів цих правовідносин при реалізації належних їм прав і дотриманні покладених на них обов'язків;

б) юридична відповідальність і юридичні повноваження учасників правових відносин у сфері соціального забезпечення;

в) взаємні права, обов'язки та реальні дії (поведінка, вчинки) суб'єктів цих правовідносин при реалізації належних їм прав і дотриманні покладених на них обов'язків;

г) безпосередні дії суб'єктів правовідносин у сфері соціального забезпечення.

6. Суб'єктивне право у сфері соціального забезпечення – це:

а) сукупність конкретних суб'єктивних прав і обов'язків та реальних дій суб'єктів соціально-забезпечувальних правовідносин;

б) визнана або надана законом та гарантована державою міра (норма) дозволеної поведінки суб'єктів соціально-забезпечувальних правовідносин у зв'язку з наявністю конкретних юридичних фактів;

в) права та свободи, якими наділені усі учасники соціально-забезпечувальних правовідносин.

7. За формою соціального забезпечення розрізняють:

а) процедурні правовідносини у зв'язку з призначенням грошових допомог і компенсацій;

б) процедурні правовідносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування;

в) процедурні правовідносини, які виникають у зв'язку з наданням натуральної допомоги, соціальних послуг і пільг;

- г) процедурні правовідносини у сфері державного соціального забезпечення та державної соціальної допомоги;
- д) процедурні правовідносини в пенсійному забезпеченні;
- е) процедурні правовідносини у сфері недержавної соціальної підтримки найбільш вразливих верств населення.

8. Структурними елементами процедурних правовідносин у сфері соціального забезпечення є:

- а) суб'єкти, об'єкти, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона;
- б) суб'єкти, об'єкти і зміст;
- в) суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона.

Практичні завдання

Задача 1

Громадянинові Міхнюку було призначено пенсію по інвалідності III групи, згодом, після переогляду йому було встановлено II групу інвалідності, в зв'язку з чим він звернувся до управління Пенсійного фонду України за місцем проживання із заявою про перерахунок пенсії.

Проаналізуйте ситуацію з точки зору зміни пенсійних правовідносин.

Задача 2

Громадянка Петрова звернулася до управління Пенсійного фонду України за місцем проживання з заявою про призначення пенсії у зв'язку зі смертю чоловіка їй і сину.

Який юридичний склад є підставою для виникнення пенсійних правовідносин у зв'язку з втратою годувальника в даній ситуації?

Задача 3

Карпенко звільнилася з роботи по догляду за 5-ти річним сином, який отримав важку травму і якого згодом було визнано дитиною з інвалідністю.

В які органи їй потрібно звернутися, щоб реалізувати право на отримання допомоги на дитину? У які правовідносини по соціальному забезпеченню вона вступить? Чи буде син Карпенко суб'єктом правовідносин по соціальному забезпеченню?

Задача 4

Перебуваючи у щорічній відпустці, громадянин Соколов потрапив в ДТП і загинув. На утриманні його дружини залишилося двоє неповнолітніх дітей. Його дружина перебуває у відпустці по догляду за дитиною віком до трьох років. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на такі запитання: хто виступатиме суб'єктом на пенсію у зв'язку з втратою годувальника?

Нормативні акти та література

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 23 вересня 1999 року № 1105.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV.
4. Про недержавне пенсійне забезпечення. Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV.
5. Про соціальні послуги. Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV.
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Закон України від 2 березня 2000 року № 1533-III.
7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР.
8. Андріїв В.В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / В.В.Андріїв. – Луганськ, 2011. – 23с.

9. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: Навч. посібник, вид. 3-тє, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2006. – 380 с.
10. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 615 с. – (Вища освіта 21 століття).
11. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. – К.: Знання, 2005. – 381 с.
12. Борщевська Г.Е. Доступ до соціального захисту працівників-мігрантів / Г.Е. Борщевська // Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції; м. Путивль, 14-16 червня 2012 р. / За ред. проф. В.С. Венедиктова. – Путивль: Українська асоціація фахівців трудового права, Сумський національний аграрний університет, Путивльський коледж Сумського національного аграрного університету. – 2012. – С.270-273.
13. Гнатущенко Ю.В. «Суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин»: співвідношення понять / Ю.В. Гнатущенко // Часопис Київського університету права. – 2008. - № 1 – С. 39-43.
14. Горбатенко О.В. Особливості пенсійних правовідносин з реалізації права громадян на пенсійне забезпечення / О.В.Горбатенко // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. Одеса, 2009. – Вип. 46. – С. 69-73.
15. Горбатенко О.В. Щодо змісту правовідносин з пенсійного забезпечення / О.В.Горбатенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2012. – Вип. 19. – С. 11-14.
16. Іваночко О. Правові ознаки складної життєвої обставини як соціального ризику / О. Іваночко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 4. – С. 35 – 38.
17. Іваночко О. Щодо питання про законодавче закріплення складних життєвих обставин / О.Іваночко // Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп.

2011р.) / за заг ред. К.Ю.Мельника. – Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2011. – С.190-193.

18. Іваночко О.О. Сім'я як суб'єкт права на соціальне обслуговування / О.О.Іваночко // Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми: матер. IV Міжн. наук.-практ. конф., 5-6 жовтня 2012 р.: за заг. ред. В.В.Жернакова. – Х.: Право, 2012. – С. 467-470.

19.Кульчицька О.І. Зміст правосуб'єктності громадян за правом соціального забезпечення // Держава і право: Зб. наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 21. – К.: Ін. держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – С. 281-287.

20. Кульчицька О.І. Суб'єкти права соціального забезпечення України: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 / Кульчицька Олена Іванівна. – Львів, 2007, 188с.

21.Литвиненко В.М. Щодо деяких категорій осіб-отримувачів соціальних послуг // Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-трудова відносин в Україні: Матеріали науково-практичної конференції; м. Харків, 5-6 червня 2009 р. / За ред. проф. В.С. Венедіктова. - Харків: Українська асоціація фахівців трудового права. Харківський економіко-правовий університет, 2009 – С. 228-292.

22.Литвиненко В.М. Щодо питання про визначення суб'єктів, які надають соціальні послуги // Актуальні проблеми розвитку законодавства про працю та соціальне забезпечення: Тези доповідей і наукових повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції; м. Харків, 22-23 квітня 2009 р. / За ред. В.В. Жернакова. – Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2009. – С. 439-442.

23. Нискогуз Н.Б. Щодо питання про виникнення матеріальних правовідносин пенсійного забезпечення за віком / Н.Б.Нискогуз // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 26 (65), 2013, № 2 – 1 (ч. 1). – С. 366-374.

24. Пенсійні правовідносини в Україні: монографія [Н.М.Хуторян, Я.В.Сімутіна, М.П.Стадник, А.А.Ширант, М.М.Шумило]: відп. ред. Н.М.Хуторян, Я.В.Сімутіна. – К.: Вид-во «Юридична думка». – 2013. – 276с.
25. Пилипенко П.Д. Законодавче регулювання відносин соціального забезпечення в Україні / П.Д. Пилипенко // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління і права. – 2005. - № 1-2 (13-14). – С. 160-165.
26. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т.А.Занфірова, М.І.Іншин, С.М.Прилипко та ін. за заг. ред. Т.А.Занфірової, С.М.Прилипка, О.М.Ярошенка. - 2-е вид. – Х.: ФІНН, 2012. – С. 169-193.
27. Право соціального забезпечення: Навч. посібник / П.Д.Пилипенко, В.Я.Бурак, С.М.Синчук та ін. / За заг. ред. П.Д.Пилипенка. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – С. 127-214.
28. Рошканюк В.М. Процедурні та процесуальні правовідносини у праві соціального забезпечення / В.М.Рошканюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. Вип. 25, 2014. – С. 107-110.
29. Синчук С.М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія / С.М.Синчук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 422с.
30. Синчук С.М. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення / С.М.Синчук // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XIII регіонал. наук.-практ. конф., 8-9 лютого 2007 р. – Львів, 2007. – С. 410-414.
31. Синчук С.М. Соціально-страхові правовідносини як різновид правовідносин соціального забезпечення / С.М.Синчук // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2014. – Вип. 59. – С. 266-276.
32. Синчук С.М. Щодо питання про обґрунтування сфери соціально-забезпечувальних відносин / С.М.Синчук // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2011. – Вип. 53. – С. 246-254.

33. Сільченко С.О. Окремі питання теорії правовідносин соціального страхування / С.О.Сільченко // Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення: зб. наук. праць: матер. І міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 25-26 квітня 2013р.) / за ред. проф. М.І.Іншина, Н.М.Хуторян, доц. В.І.Щербини. – К.: Ніка Центр, 2013. – С. 605-609.

34. Соловійов О.В. Ознаки правовідносин у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві / О.В.Соловійов // Актуальні проблеми розвитку законодавства про працю та соціального забезпечення: Тези доповідей і наук. повідомлень учасників Міжнарод. наук.-практ. конф.: м. Харків, 22-23 квітня 2009р. / за ред. В.В.Жернакова. – Харків: Нац. юрид. академія імені Ярослава Мудрого, 2009. – С. 448-450.

35. Сташків Б. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин // Право України. – 2003. – № 6. – С. 66-70.

36. Сташків Б. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення // Часопис Київського університету права. – 2003. – № 4. – С. 62-67.

37. Сташків Б. Пенсія як об'єкт правовідносин у соціальному забезпеченні // Право України. – 1998. – № 11. – С. 89-93.

38. Сташків Б. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення: поняття, структура, види // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 95-98.

39. Сташків Б. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення // Право України. – 2003. – № 2. – С. 39-44.

40. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: Навч. посібник / Б.І.Сташків // К.: Знання, 2005. – С. 235-294.

41. Устимов С.О. Зміст правовідносин у сфері соціального забезпечення в умовах ринкової економіки: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 / Устимов Сергій Олександрович. – Луганськ, 2011. – 187с.

42. Хуторян Н.М. Зміст пенсійних правовідносин / Н.М.Хуторян // Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення:

зб. наук. праць: матер. І міжнар. наук.-практ. конф. (Київ 25-26 квітня 2013р.) / За ред. проф. М.І.Іншина, Н.М.Хуторян, доц. В.І.Щербини. – К.: Ніка-Центр, 2013. – С.648-657.

43. Чернявська Г. Критерії обґрунтування процедурних правовідносин соціального забезпечення / Г.Чернявська // Вісник Львівського університету. – Серія юридична, 2013. – Вип. 57. – С. 263-271.

44. Чернявська Г.П. Процедурні правовідносини соціального забезпечення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / Г.П.Чернявська. – К., 2014. – 19с.

45. Чутчева О. Громадяни як суб'єкти соціально забезпечувальних правовідносин: теорія і практика // Право України. – 2003. – № 7. – С. 65-69.

46. Шумило М.М. Пенсійне правовідношення як система / М.М.Шумило // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – Вип. 22, ч. 1, том 2. – 2013. – С. 63-68.

47. Шумило М.М. Пенсійні правовідносини крізь призму теорії системи (вступ до проблеми) / М.М.Шумило // Вісник Одеського національного університету ім. І.Мечнікова. – 2013. – Том 18, Вип. 1 (18). Правознавство. – С. 51-58.

48. Шумило М.М. Підстави виникнення пенсійних правовідносин / М.М.Шумило // Науковий юридичний журнал «Юридична наука». – 2011. - № 1. – С. 135-138.

49. Шумило М.М. Правовідносини в пенсійному забезпеченні / М.М.Шумило // Правова держава: щорічник наук. праць. – Вип. 23. – К.: Ін. держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – 2012. – С. 276-284.

50. Шумило М.М. Система пенсійних правовідносин в солідарній пенсійній системі / М.М.Шумило // Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, Серія право. – 2013. - № 660. – С. 48-57.

51. Шумна Л.П. До питання правовідносин у сфері соціального

обслуговування Актуальні проблеми права: теорія і практика: Збірник наукових праць / За ред. Л.І. Лазор. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2011. – №21. – С. 599 – 605.

52. Шумна Л.П. Інвалідність та її правові наслідки // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць / Голов. ред. С.В.Ківалов; заст. голов. ред. Л.І. Кормич. Вип. 12. – Одеса: Юридична література, 2001. – С. 244-247.

53. Шумна Л.П. Правовідносини у сфері соціального обслуговування / Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20-21 квітня 2012 р.). – Т. 3 / відп. за випуск д.ю.н., проф. В.М. Дрьомін / Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 316-317.

Тема 5 Історія становлення та розвитку соціального забезпечення в Україні

Питання для самостійного вивчення

1. Етапи становлення соціального забезпечення. Витоки соціального забезпечення. Соціальне забезпечення військовослужбовців та службовців цивільних відомств і установ до листопада 1917 року. Зародження соціального страхування на землях України. Соціальне забезпечення та його законодавча база в СРСР. Становлення і розвиток законодавства про соціальне забезпечення населення в незалежній Україні.

Теми для наукових досліджень

1. Історія виникнення соціальних виплат.
2. Історичні корені благодійництва.

Література для реферування

1. Гончаров А.В. Щодо питання періодизації історії соціального захисту населення України / А.В. Гончаров // Вісник Донецького національного університету. Сер. В: Економіка і право. – 2014. – Вип. 2. – С. 103-106.

2. Дубич К.В. Соціальне забезпечення і особливості управління в радянський повоєнний період історії / К.В. Дубич / / Socіoproctіp. Міждисциплінарний збірник наукових праць. Серія 3 Соціологія та соціальна робота. – 2012. - № 3.С. 74-79.

3. Короленко Н.П. Етапи розвитку пенсійних правовідносин у праві соціального забезпечення / Н.П. Короленко // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць / Відп. ред. Л.І. Кормич. - Одеса, 2006- Вип. 28. - С.405-411.

Рекомендована література

1. Андріїв В.М. Соціальне страхування: історія проблеми // Соціальний захист. – 1999. – № 2. – С. 43-51.

2. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: Навч. посібник, вид. 3-тє, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2006. – 380 с.

3. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 615 с. – (Вища освіта 21 століття).

4. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. – К.: Знання, 2005. – 381 с.

5. Возгірна Т.Ю. Генеза розвитку законодавства про соціальне забезпечення / Т.Ю. Возгірна // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. - № 3-2. – С. 172-174.

6. Гончаров А. Розвиток законодавства про соціальне забезпечення(друга половина ХІХ ст. – по теперішній час) / А. Гончаров // Підприємництво, господарство і право. – 2009. - № 8. – С. 109- 112.

7. Гончаров А.В. Щодо питання періодизації історії соціального захисту населення України / А.В. Гончаров // Вісник Донецького національного університету. Сер. В: Економіка і право. – 2014. – Вип. 2. – С. 103-106.

8. Гончаров А.В., Олейников В.В. Деякі аспекти дії законодавства про соціальний захист населення на території сучасного міста Донецька в дожовтневий період / А.В. Гончаров, В.В. Олейников // Тенденції розвитку науки трудового права і права соціального забезпечення. Збірник наук. праць. Матеріали I міжн. наук. практ. конф. (Київ, 25-26 квітня 2013 року). – К.: Ніка – Центр, 2013. – С. 51-55.

9. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні: Конспект лекцій. – Тернопіль: ТАНГ, 2001. – 68 с.

10. Гринюк Д.О. Становлення загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 21. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С.328-334.

11. Денисенко Т. Становлення та розвиток системи соціального захисту населення в Україні / Т. Денисенко // Ефективність державного управління. Збірник наук. праць. – 2012.- Вип. 33. – С.96-103.

12. Дубич К.В. Соціальне забезпечення і особливості управління в радянський повоєнний період історії / К.В. Дубич // Socіopростір. Міждисциплінарний збірник наукових праць. Серія 3 Соціологія та соціальна робота. – 2012. - № 3.С. 74-79.

13. Єрмолаєва М.В., Скиданенко Ю.Д. Медичне страхування: історія та перспективи розвитку[Електронний ресурс]. / Режим доступу: pdaa.edu.ua.

14. Качан Л. Роль держави, громадських і благодійних організацій у підтримці соціально вразливих верств населення / Л. Качан // Соціальний захист. – 2001. - № 10. – С. 24-27.

15. Колосова О.О. Органи місцевого самоврядування та громадські організації у загальній системі органів права соціального забезпечення періоду

гетьманування П.П. Скоропадського/ О.О. Колосова// Тенденції розвитку науки трудового права і права соціального забезпечення. Збірник наук. праць. Матеріали I міжн. наук. практ. конф. (Київ, 25-26 квітня 2013 року). – К.: Ніка – Центр, 2013. – С. 55-60.

16. Короленко Н.П. Етапи розвитку пенсійних правовідносин у праві соціального забезпечення / Н.П. Короленко // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць / Відп. ред. Л.І. Кормич. - Одеса, 2006- Вип. 28. - С.405-411.

17. Коцур А. Добродійство останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського (на прикладі Покровської церкви в Ровнах) / А.Коцур // Часопис української історії. – К.,

18. Коцур В.А. Благодійність козацької старшини (середина XVII-XVIII ст.) : сучасна українська історіографія. Автореф. дис... к.і.н. / В.А. Коцур// Переяслав-Хмельницький, 2014. – 23с.

19. Левін П.Б. Розвиток форм соціального захисту та формування елементів соціального страхування в Україні (кінець XVIII- початок XX ст.) / П.Б. Левін // Історія народного господарства та економічної думки в Україні. – 2008. – Вип. 41. – С.145-153.

20. Надієнко О.І. Історико-правовий досвід пенсійного забезпечення в Україні (дореволюційний період) / О.І. Надієнко// Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС . – 2009. – № 2. – С. 52-66.

21. Немченко А.І. Благодійність в Київській Русі, як соціально - культурна засада розвитку благодійної діяльності в Україні/ Немченко А.І. // Вісник НТУУ«КПІ». Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. – 2010. - № 4(8). – С.138-141.

22. Ніколаюк Т. Соціальне забезпечення робітників України у 1929-1934 роках // Соціальний захист. – 1999. – № 3. – С. 74-76.

23. Пилипенко О.Є. Формування права соціального забезпечення в Україні: історичний аспект / О.Є Пилипенко // Науковий вісник Академії

муніципального управління. Зб. наук. праць. Серія «Управління». Вип.4. – 2012. с. 227-283.

24. Підлипна Р.П. Основні засади та історичні етапи становлення і розвитку соціального страхування/ Р.П. Підлипна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія « Економічні науки». – 2015. – Вип. 11, ч. 1. – С. 14-17.

25. Право соціального забезпечення в Україні: підручник/ Т.А. Занфірова, М.І. Іншин, С.М. Прилипко та ін.- 2-ге вид. // Х.: ФІНН. – 2012. – С.38-63.

26. Рощина Л.О. Соціальна допомога на українських землях в литовсько-польську добу/ Л.О. Рощина// Наука. Релігія. Суспільство. – 2009. - № 4. – С. 117-123.

27. Рощина Л.О. Формування радянської системи соціального забезпечення у 20-30- і роки ХХ ст. / Л.О. Рощина // Наука. Релігія. Суспільство. – 2010. - № 2. – С. 3-7.

28. Савчук Є.Ю. Правове регулювання соціального захисту робітників у Німеччині наприкінці ХІХ ст. / Є.Ю. Савчук / / Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2014.- № 7. – С.51-54.

29. Севрюков Д. Особливості соціального забезпечення в СРСР / Д.Севрюков // Публічне право. – 2012. - № 1(5). – С.176- 182.

30. Сімкіна О.В. Основні засади та історичні етапи становлення і розвитку соціального забезпечення(на прикладах країн Європи та України) / О.В. Сімкіна // [Електронний ресурс] : Режим доступу: kbuara.kharkov.ua.

31. Скоробагатько А.В. Історико-правовий розвиток законодавства про пенсійне забезпечення наукових працівників у період входження України до складу СРСР (1925 – 1990 роки) // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 21. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 381-389.

32. Собченко В.В. Історико-національні етапи розвитку соціального захисту населення/ В.В. Собченко // Теорія та практика державного управління. Зб. наук. праць . – 2011. – Вип.4(35). – С. 216-229.
33. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: Навч. посібник. – К.: Знання, 2005. – с.295-389.
34. Стопчак А.Ю. Історичні аспекти виникнення та еволюція соціального захисту населення в Україні/ А.Ю. Стопчак // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2010. - № 1, т. 1. – С. 60-64.
35. Ступак Ф. Добродійно-меценатська діяльність Богдана хмельницького/ Ф.Ступак // Пам'ять століть : історичний науковий та літературний журнал. – 2004. – № 1. – С. 135-142.
36. Тарасенко О. Емеритальна і погребальна каса духовенства Чернігівської єпархії (друга половина XIX – початок XX ст.) [Електронний ресурс] / О. Тарасенко . Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua.
37. Теслюк С.А. Історико- фінансові аспекти формування і розвитку пенсійного забезпечення/ С.А. Теслюк// Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія « Економічні науки». – 2015. – Вип. 12, ч. 3. – С. 162-165.
38. Форманюк В.І. Розвиток соціального страхування в Україні наприкінці XVIII- на початку XX століття / В.І. Форманюк // Актуальні проблеми політики. – 2015. – Вип. 56. – С. 304-312.
39. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: нав. посіб. / А.В. фурман, М.В. Підгурська// Тернопіль :ТНЕУ, 2014. – 174с.
40. Чугунов І.Я, Сурина О.В. Розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні / І.Я. Чугунов, О.В. Сурина / / [Електронний ресурс]. Режим доступу: firarticles.com.
41. Шарпаций В.Г. Формування системи соціального забезпечення в Українській РСР (20-30 р.р. XXст.) / В.Г. Шарпаций // Тенденції розвитку науки трудового права і права соціального забезпечення. Збірник наук. праць.

Матеріали I міжн. наук. практ. конф. (Київ, 25-26 квітня 2013 року). – К.: Ніка – Центр, 2013. – С. 63-69.

42. Якимова Л.П. Еволюція пенсійної системи України / Л.П. Якимова // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: наук. збірник. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет, 2010. – Вип. 6. – Т.2 – С. 37-46.

43. Янкович О.І. Історія розвитку соціальної роботи в Україні // Соціальна робота в Україні: Навч. посібник / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Марченко та ін. За заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – С.15-25.

Тема 6 Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Питання для усного опитування

1. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
2. Суб'єкти солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
3. Персоніфікований облік в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
4. Добровільна участь в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
5. Страховий (трудовий) стаж
6. Трудовий стаж та його види
7. Страховий стаж, обчислення страхового стажу, коефіцієнт трудового стажу

Контрольні питання

1. Назвіть суб'єктів солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
2. Визначте, хто відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування» є страхувальником.
3. В яких випадках Пенсійний фонд відмовляє в укладенні договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування?
4. Назвіть основні завдання персоніфікованого обліку.
5. Поясніть формулу визначення заробітної плати для обчислення пенсій в солідарній системі.
6. Назвіть види трудового стажу.
7. Які документи можна пред'явити для підтвердження заробітку під час призначення пенсії?
8. Якщо особа навчалася, одержуючи вищу або спеціальну освіту в 1998-2003 роках, чи буде зараховано ці періоди до страхового стажу?
9. В чому полягає основна різниця між страховим та трудовим стажем?
10. В чому полягає суть обчислення трудового стажу у пільговому порядку?
11. Назвіть які існують порядки обчислення та форми підтвердження трудового стажу.
12. Назвіть види спеціального трудового стажу та критерії за якими він поділяється.
13. Поясніть формулу визначення коефіцієнту страхового стажу.
14. Охарактеризуйте значення страхового стажу в пенсійному забезпечення.

Питання для самостійного вивчення

Джерела фінансування загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Порядок обчислення трудового стажу. Пільговий порядок обчислення трудового стажу. Обчислення трудового стажу в окремому порядку. Підтвердження трудового стажу. Види оплати праці, що враховуються для обчислення заробітку для призначення пенсії в солідарній системі. Порядок підтвердження трудового стажу. Обчислення заробітку для призначення пенсії застрахованим особам - суб'єктам підприємницької діяльності.

Література для реферування

1. Костюк В. Л. Страховий стаж: поняття, ознаки, види й тенденції удосконалення // Наукові записки НаУКМА. 2017. Том 193. Юридичні науки / http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12448/Kostiuk_Strakhovyi_s_tazh.pdf
2. Кисельова О.І. Щодо співвідношення понять «трудоий» та «страховий» стаж // https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/34479/1/Kiselyova_Regarding_the_relationship_between.pdf
3. Пелих І.В. Персоніфікований облік відомостей у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування // Таврійський науковий вісник № 78 / file:///C:/Users/%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80/Downloads/Tavnv_2012_78_53.pdf
4. Кучма О.Л. Проблеми визначення кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому пенсійному страхуванню // [file:///C:/Users/%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80/Downloads/Nvmgu_jur_2014_9-2\(2\)__7.pdf](file:///C:/Users/%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80/Downloads/Nvmgu_jur_2014_9-2(2)__7.pdf)

Теми для наукових досліджень

1. Правове регулювання механізму добровільної участі в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
2. До питання про зарахування до страхового стажу періодів трудової діяльності за кордоном
3. Правовий статус Пенсійного фонду та Пенсійного фонду України: порівняльно-правовий аспект

Тестові завдання

1. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» застрахованою особою є:

а) фізична особа, яка працює на умовах трудового договору (контракту) і за яку сплачуються страхові внески в розмірі не меншому ніж мінімальний страховий внесок на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;

б) особа або члени її сім'ї, на користь яких сплачувались (сплачуються) страхові внески (єдиний страховий внесок) до Пенсійного фонду;

в) особа або члени її сім'ї, які підлягають загальнообов'язковому пенсійному страхуванню та в разі досягнення пенсійного віку та при наявності необхідного страхового стажу матимуть право на призначення пенсії в розмірі не меншому ніж прожитковий мінімум;

г) фізична особа, яка відповідно до закону підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню і сплачує (сплачувала) та/або за яку сплачуються чи сплачувалися у встановленому законом порядку страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

2. Органом, який здійснює керівництво та управління солідарною системою є:

- а) Міністерство праці та соціальної політики України;
- б) Пенсійний фонд;
- в) Накопичувальний фонд;

г) Пенсійний фонд України.

3. Особи, які мають право на добровільну участь в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, можуть брати участь:

а) тільки в солідарній системі;

б) тільки в накопичувальній системі;

в) в солідарній або системі недержавного пенсійного забезпечення, або одночасно в обох системах;

г) в солідарній системі або в накопичувальній системі, або одночасно в обох системах.

4. Договір про добровільну участь укладається протягом терміну визначеного в договорі про добровільну участь, але не менше:

а) трьох місяців;

б) шести місяців;

в) одного року;

г) двох років.

5. Участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування припиняється:

а) у разі якщо особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню втратила статус застрахованої особи;

б) у разі закінчення строку дії договору про добровільну участь у пенсійному страхуванні;

в) у разі досягнення застрахованою особою пенсійного віку;

г) у разі ліквідації роботодавця-страхувальника застрахованої особи.

6. Персоніфікований облік було введено з:

а) 1 липня 2000 року;

- б) 1 серпня 2000 року;
- в) 1 січня 2002 року;
- г) 1 січня 2004 року.

7. Для обчислення пенсії враховується:

а) заробітна плата (дохід) за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року, а також за бажанням пенсіонера заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв;

б) заробітна плата (дохід) за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року та заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв;

в) заробітна плата (дохід) за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року;

г) заробітна плата (дохід) за весь період страхового стажу починаючи з 1 січня 2004 року, а також за бажанням пенсіонера заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 січня 2004 року незалежно від перерв.

8. Поясніть, що означає Z_c , у формулі визначення заробітної плати для обчислення пенсії - $Z_p = Z_c \times (C_k : K)$:

а) заробітна плата (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії, у гривнях;

б) середня заробітна плата (дохід) у середньому на одну застраховану особу в цілому в Україні, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії;

в) заробітна плата застрахованої особи за попередні три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії;

г) коефіцієнт заробітної плати застрахованої особи.

9. Коефіцієнт заробітної плати (доходу) застрахованої особи за кожний місяць страхового стажу, який враховується при обчисленні пенсії, визначається за формулою:

- а) $Z_v : Z_c$;
- б) $Z_c : Z_v$;
- в) $Z_v \times Z_c$;
- г) $K \times Z_c$.

10. Загальний трудовий стаж – це:

а) сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, протягом якого особа підлягала загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню;

б) сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності незалежно від характеру й тривалості роботи та перерв у ній, що спеціально передбачена нормами права;

в) сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності в певних галузях народного господарства з урахуванням умов її важкості або інтенсивності, займаної посади або місцевості, в якій вона здійснюється.

г) період протягом якого особа підлягала загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та на користь якої сплачувались страхові внески в розмірі не нижчому ніж мінімальний страховий внесок.

11. Страховий стаж обчислюється в:

- а) годинах;
- б) днях;
- в) місяцях;
- г) роках.

12. Страховий стаж – це:

а) період (строк), протягом якого особа здійснювала трудову діяльність, як правило, в певних галузях народного господарства з урахуванням умов її важкості та інтенсивності;

б) це сумарні періоди певних видів трудової діяльності, що є підставою виникнення права на окремі види соціального забезпечення, в тому числі і на пенсійне забезпечення;

в) період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачено страховий внесок в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

г) сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності в певних галузях народного господарства з урахуванням умов її важкості або інтенсивності, займаної посади або місцевості, в якій вона здійснюється

13. Коефіцієнт страхового стажу визначається за формулою:

а)

$$K_c = \frac{C_m \times B_m}{100\% \times 12} ;$$

б)

$$K_c = \frac{C_m \times B_c}{100\% \times 12} ;$$

в)

$$K_c = \frac{C_v \times B_m}{100\% \times 12} ;$$

г)

$$K_c = \frac{C_k \times B_t}{100\% \times 12} ;$$

14. Величина оцінки одного року страхового стажу для осіб, які беруть участь в солідарній системі дорівнює:

а) 1 %;

б) 1,08 %;

в) 1,25 %;

г) 1,35 %.

Практичні завдання

Задача 1

У період з 1991 року по 1995 рік гр.К здійснював свою трудову діяльність на підприємстві «Колос». За даний період трудової діяльності дані трудової книжки не збереглися. Однак, гр. К дійсно працював в цей період, що можуть підтвердити представники профспілкового комітету, членом якого він був. Яким документом відповідно до даних практичної ситуації може бути підтверджено період трудової діяльності. Відповідь обґрунтуйте з посиланням на відповідний нормативно-правовий акт.

Задача 2

Громадянка М. два місяці здійснювала догляд за престарілим дідусем, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду. Чи підлягала громадянка В. за цей період загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню?

Задача 3

Громадянин В. працює на умовах трудового договору на підприємстві та підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Проте, він вважає, що його роботодавець сплачує замалу суму страхових внесків до Пенсійного фонду України, у зв'язку з чим громадянин В. подав заяву на добровільну участь, щоб відраховувати на своє ім'я більшу суму страхових внесків та у майбутньому отримувати більший розмір пенсії. Але, територіальний орган Пенсійного фонду України відмовив громадянину В. в укладанні договору про добровільну участь.

Чи правомірні дії Пенсійного фонду? Визначте з яких причин Пенсійний фонд України міг відмовити у зверненні громадянина В.? Проаналізуйте ситуацію посилаючись на нормативні акти.

Задача 4

Громадянин Р. помилково сплатив надміру страхових внесків до солідарної системи. Чи зобов'язане управління Пенсійного фонду повернути надміру сплачені суми страхових внесків громадянину Р.?

Проаналізуйте ситуацію посилаючись на Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Задача 5

5 січня поточного року до управління Пенсійного фонду України за призначенням пенсії за віком звернувся громадянин Т., віком 60 років.

Згідно з представленими документами страховий стаж становить:

З 01.09.1967 по 01.07.1969 – навчання за денною формою в профтехучилищі;

З 04.08.1969 по 19.05.1974 – робота, виконувана на підставі трудового договору на заводі;

З 25.05.1974 по 28.07.1978 – робота, виконувана на підставі трудового договору на державній службі;

З 05.09.1978 по день звернення за пенсією - робота, виконувана на підставі трудового договору на підприємстві.

Сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування проведена по місяць звернення за пенсією включно.

Заробітна плата представлена для обчислення розміру пенсії відповідно до частини 1 статті 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.01.1983 року по 31.12.1987 року (60 місяців підряд за вибором

заявника), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 196 місяців становить 295,82998.

Визначте коефіцієнт страхового стажу та заробітну плату для обчислення пенсії.

Задача 6

25 січня року до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком звернувся громадянин В., віком 60 років.

Згідно з представленими документами страховий стаж становить:

З 16.05.1969 по 24.06.1971 – військова служба;

З 01.09.1971 по 03.07.1976 – навчання за денною формою в університеті;

З 02.08.1976 по 18.09.1984 – служба в органах внутрішніх справ;

З 15.10.1984 по 30.06.2018 – робота, виконувана на підставі трудового договору на підприємстві.

Сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування проведена по червень 2018 року включно.

Заробітна плата представлена для обчислення розміру пенсії відповідно до частини 1 статті 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.02.1985 року по 31.01.1990 року (60 місяців підряд за вибором заявника), а за період з 01.07.2000 року по 30.06.2018 року – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 197 місяців становить 352,25351.

Визначте коефіцієнт страхового стажу та заробітну плату для обчислення пенсії.

Нормативно-правові акти та література

1. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 № 1788-

XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>

2. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>

4. Положення про Пенсійний фонд України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 № 280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-п>

5. Інструкції про порядок обчислення і сплати страхувальниками та застрахованими особами внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування до Пенсійного фонду України: Затверджено постановою Правління Пенсійного фонду України від 19.12.2003 № 21-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0064-04>

6. Порядок нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих осіб: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2011 № 178 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/178-2011-п>

7. Порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 № 637 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/637-93-п>

8. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.04.2015 № 449 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15>

9. Положення про реєстр страхувальників: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.11.2014 № 1162 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1553-14>

10. Порядок обліку платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.11.2014 № 1162 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1553-14>

11. Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування : Затверджено постановою правління Пенсійного фонду України від 18.06.2014 № 10-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0785-14>

12. Порядок визначення заробітної плати (доходу) для призначення пенсії у разі втрати документів про її нарахування та виплату: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 507.2006 № 919 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/919-2006-п>

13. Безверхий К. Єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : особливості відображення відрахувань у звітності / К. Безверхий, О. Юрченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 10. – С. 33-40.

14. Вишновецька С. В. Страховий стаж як категорія трудового права і права соціального забезпечення / С. В. Вишновецька, С. О. Григолінський // Юридичний вісник. – 2014. – № 3(32). – С. 85-89.

15. Горбатенко О. В. Правовий статус суб'єктів правовідносин із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в сучасних умовах / О. В. Горбатенко // Економіка та підприємництво. – 2010. – № 1(26). – С. 65-69.

16. Заєць О. М. Страховий стаж : поняття та умови обчислення / О. М. Заєць, Д. Г. Кригіна // Науковий вісник Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 185-192.

17. Кисельова О. І. Щодо співвідношення понять «трудоий» та «Страховий» стаж / О. І. Кисельова // Захист прав людини – європейський вимір України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Севастополь, 6-9 черв. 2013 р.). – Сімферополь, 2013. – С. 270-277.

18. Костюк В. Л. Страховий стаж: поняття, ознаки, види й тенденції удосконалення / В. Л. Костюк // Наукові записки НаУКМА. - 2017. - Том 193. Юридичні науки

19. Кучма О.Л. Проблеми визначення кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню / О. Л. Кучма // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2014. - Вип. 9-2(2). - С. 17-19.

20. Пелих І.В. Персоніфікований облік відомостей у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / І.В. Пелих // Таврійський науковий вісник. – 2011. - № 78

21. Пенсійне забезпечення: навч. посіб. / І. А. Ветухова, Г. О. Яковлева, О. М. Ярошенко, за заг. ред. В. В. Жернакова. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. – 230 с

22. Пенсійне забезпечення : підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А. М. Слюсар та ін. ; за ред. О.М. Ярошенка. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2017. – 308 с

23. Сирота І. М. Страховий (трудоий) стаж як головна умова пенсійного забезпечення у солідарній системі / І. М. Сирота // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – Вип. 52. – С. 12-18.

24. Сільченко С. О. До питання про зміну парадигми правового регулювання обов'язкового соціального страхування / С. О. Сільченко // Право та інновації. – 2016. – № 1(3). – С. 61-66.

25. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. –

1092 с.

26. Швець Н. М. Страховий стаж : поняття і юридичне значення / Н. М. Швець // Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – № 1. – С. 77-81.

Тема 7 Правове регулювання призначення пенсій за віком у солідарній системі

Питання для усного опитування

1. Пенсії за віком у солідарній системі: загальні умови призначення пенсій за віком.
2. Формула обчислення пенсії за віком у солідарній системі. Мінімальний та максимальний розмір пенсії за віком.
3. Надбавки до пенсій за віком у солідарній системі.
4. Підвищення до пенсій за віком у солідарній системі.
5. Поняття пенсії за віком на пільгових умовах.
6. Пільгове пенсійне забезпечення у зв'язку з умовами праці:
 - пільгове пенсійне забезпечення в зв'язку з шкідливими умовами праці;
 - пільгове пенсійне забезпечення в зв'язку з особливими умовами праці
7. Дострокові пенсії за віком.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «пенсія за віком».
2. Назвіть умови призначення пенсій за віком у солідарній системі.
3. Поясніть формулу обчислення розміру пенсії за віком у солідарній системі?

4. Визначіть умови призначення пенсії за віком працівникам зайнятим на роботах за сп. № 1 та сп.№2 виробництв, робіт, професій, посад, показників затверджених Кабінетом Міністрів України.

5. Особливості призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на підземних відкритих гірничих роботах.

6. Назвіть умови призначення пенсій за віком трактористам – машиністам.

7. Назвіть умови призначення пенсій за віком на пільгових умовах жінкам – дояркам, свинаркам – операторам, жінкам, зайнятим на вирощуванні тютюну, робітницям текстильного виробництва.

8. Назвіть умови призначення пенсій за віком на пільгових умовах жінкам, що народили п'ятеро і більше дітей і працювали в сільськогосподарстві.

9. Назвіть умови призначення пенсій за віком на пільгових умовах водіям, зайнятим на важких і шкідливих роботах.

10. Назвіть умови призначення пенсій за віком на пільгових багатодітним матеріям і матеріям осіб з інвалідністю з дитинства.

11. Назвіть умови призначення пенсій за віком на пільгових умовах окремим категоріям громадян.

12. Чи має право на достроковий вихід на пенсію особа, яку звільнено за станом здоров'я чи за скороченням чисельності на підприємств і за яких умов?

13. Чи передбачено законодавством обмеження максимального розміру пенсії?

Питання для самостійного вивчення

Проведення атестації робочих місць. Категорія осіб, яка буде охоплена професійною системою. Підтвердження спеціального трудового стажу для призначення пенсії на пільгових умовах

Література для реферування

1. Михайлова І.Ю. Поняття пенсії за віком у солідарній пенсійній системі України / І.Ю. Михайлова // Університетські наукові записки. 2010. - №4 (36). – с. 136-140
2. Михайлова І.Ю. Поняття та умови пільгового пенсійного забезпечення // Університетські наукові записки. – 2016. - №59. – С.257-264

Теми для наукових досліджень

1. Юридична природа пільгових пенсій.
2. Класифікація робіт із шкідливими та важкими умовами праці
3. Пільгові пенсії в накопичувальній системі.

Тестові завдання

1. Згідно з Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» за кожний повний рік страхового стажу понад 35 років чоловікам і 30 років жінкам пенсія збільшується на:

- а) 1 % розміру пенсії, обчисленої відповідно до ст. 27, але не більше як на 1 % мінімального розміру пенсії за віком;
- б) 1 % розміру пенсії, обчисленої відповідно до ст. 27, але не більше як на 2 % мінімального розміру пенсії за віком;
- в) 1 % розміру пенсії, обчисленої відповідно до ст. 27, але не більше як на 3 % мінімального розміру пенсії за віком;
- г) 1 % розміру пенсії, обчисленої відповідно до ст. 27, але не більше як на 4 % мінімального розміру пенсії за віком.

2. Для призначення пенсії за віком є необхідним страховий стаж не менше:

- а) 20 років;
- б) 15 років;

- в) 10 років;
- г) 5 років;
- д) власний варіант відповіді.

3. Розмір пенсії за віком визначається за формулою:

- а) $P = C_m \times B_c$;
- б) $P = Z_p \times K_c$;
- в) $P = C_m \times K_c$;
- г) $P = C_v \times Z_p$;
- д) власний варіант відповіді.

4. Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати:

- а) десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність;
- б) дванадцяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність;
- в) п'ятнадцяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність;
- г) сімнадцяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність;
- д) власний варіант відповіді.

5. Пенсіонерам, які набули відповідно до законодавства колишнього СРСР право на надбавку до пенсії за роботу після досягнення пенсійного віку призначається надбавка до пенсії за віком в розмірі:

а) 5% основної пенсії за кожний рік роботи після призначення пенсії, але не більше 20%;

б) 5% основної пенсії за кожний рік роботи після призначення пенсії, але не більше 30%;

в) 10% основної пенсії за кожний рік роботи після призначення пенсії, але не більше 35%;

г) 10% основної пенсії за кожний рік роботи після призначення пенсії, але не більше 40%;

д) власний варіант відповіді.

6. Відповідно Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» пенсія за віком учасникам бойових дій збільшується на:

а) 10 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

б) 15 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

в) 25 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

г) 50 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

д) власний варіант відповіді.

7. Пенсія за віком – це:

а) щомісячна грошова виплата, що встановлюється з досягненням певного віку та наявності необхідного страхового стажу;

б) щомісячна пенсійна виплата, яку отримує застрахована особа в разі досягнення пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени сім'ї у випадках передбачених законом;

в) щомісячна виплата, яка здійснюється протягом життя пенсіонера, а після його смерті – його чоловіку (дружині), який (яка) досягли пенсійного віку;

г) пенсійна виплата, сума якої визначається в договорі та сплачується застрахованій особі після досягнення нею пенсійного віку.

8. Відповідно до Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» громадянам, яким надано статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського розмір пенсії за віком підвищується на:

- а) 5 %;
- б) 10 %;
- в) 15 %;
- г) 20 %;
- д) власний варіант відповіді.

9. Умови призначення пенсій за віком на пільгових умовах регулюються:

- а) Законом України «Про пенсійне забезпечення»;
- б) Законом України «Про пенсійне страхування»;
- в) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
- г) Законом України «Про пенсійне забезпечення на пільгових умовах».

10. Чоловіки, які були зайняті повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, — за Списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць мають право на пенсію за віком:

- а) після досягнення 45 років і при стажі роботи не менше 15 років, з них не менше 5 років на зазначених роботах;
- б) після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;
- в) після досягнення 55 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;

г) після досягнення 55 років і при стажі роботи не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначених роботах;

д) власний варіант відповіді.

11. Жінки, які були зайняті повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, — за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць мають право на призначення пенсії за віком:

а) після досягнення 45 років і при стажі роботи не менше 15 років, з них не менше 5 років на зазначених роботах;

б) після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 15 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;

в) після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;

г) після досягнення 55 років і при стажі роботи не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначених роботах;

д) власний варіант відповіді.

12. Жінки, зайняті протягом повного сезону на вирощуванні, збиранні та післязбиральній обробці тютюну мають право на призначення пенсії за віком:

а) незалежно від віку і трудового стажу;

б) після досягнення 45 років і при стажі зазначеної роботи не менше 15 років;

в) після досягнення 50 років і при стажі зазначеної роботи не менше 15 років;

г) після досягнення 50 років і при стажі зазначеної роботи не менше 20 років;

д) власний варіант відповіді.

13. Жінки, які працюють у сільськогосподарському виробництві та виховали п'ятеро і більше дітей до 14-річного віку, в тому числі усиновлених мають право на пенсію за віком:

а) після досягнення 55 років і при стажі зазначеної роботи не менше 20 років;

б) після досягнення 55 років і при стажі зазначеної роботи не менше 23 років;

в) після досягнення 55 років і при стажі зазначеної роботи не менше 25 років;

г) незалежно від віку і трудового стажу;

д) власний варіант відповіді.

14. Жінки, які працюють доярками (операторами машинного доїння), свинарками-операторами в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства мають право на пенсію за віком:

а) після досягнення 50 років і при стажі зазначеної роботи не менше 15 років за умови виконання встановлених норм обслуговування;

б) після досягнення 50 років і при стажі зазначеної роботи не менше 20 років за умови виконання встановлених норм обслуговування.

в) після досягнення 55 років і при стажі зазначеної роботи не менше 25 років за умови виконання встановлених норм обслуговування.

г) незалежно від віку і трудового стажу;

д) власний варіант відповіді.

15. Дострокові пенсії за віком регулюються:

а) Законом України «Про пенсійне забезпечення»;

б) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

в) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення»;

г) Постановою Кабінету Міністрів України «Про механізм призначення дострокових пенсій за віком»;

д) власний варіант відповіді.

16. Жінки, які народили п'ятеро або більше дітей і виховали їх до шестирічного віку, і матері осіб з інвалідністю з дитинства, які виховали їх до цього віку, мають право на призначення дострокової пенсії за віком:

а) після досягнення 50 років та за наявності не менше 10 років страхового стажу;

б) після досягнення 50 років та за наявності не менше 15 років страхового стажу;

в) після досягнення 55 років та за наявності не менше 15 років страхового стажу;

г) після досягнення 50 років та за наявності не менше 20 років страхового стажу;

д) власний варіант відповіді.

17. Особи з інвалідністю по зору І групи - сліпі та особи з інвалідністю з дитинства І групи мають право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками

а) 45 років та за наявності не менше 5 років страхового стажу;

б) 45 років та за наявності не менше 10 років страхового стажу;

в) 50 років та за наявності не менше 10 років страхового стажу;

г) 50 років та за наявності не менше 15 років страхового стажу;

д) власний варіант відповіді.

Практичні завдання

Задача 1

28 лютого до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком звернувся громадянин К.

Згідно з представленими документами страховий стаж становить:

З 01.09.1967 по 01.07.1969 – навчання за денною формою в профтехучилищі;

З 11.11.1969 по 19.12.1971 – військова служба;

З 25.12.1971 по 20.09.1972 військова служба за контрактом;

25.09.1972 по день звернення за пенсією – працює за трудовим договором в автоколоні.

Сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування проведена по лютий включно.

Заробітна плата представлена для обчислення розміру пенсії відповідно до частини 1 статті 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.01.1992 року по 31.12.1996 року (60 місяців підряд за вибором заявника), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 202 місяці становить 285,48788.

Визначте в якому віці громадянин К. матиме право на пенсію? Визначте розмір пенсії за віком.

Задача 2

2 січня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком звернулася громадянка Т., 08.06.1955 року народження.

Згідно з представленими документами страховий стаж заявниці становить:

З 01.09.1970 по 13.06.1973 – навчання за денною формою в технікумі;

З 01.09.1973 по 01.06.1979 – робота за трудовим договором на заводі;

З 15.08.1979 по 02.12.1980 – не працювала, здійснювала догляд за дитиною до 3–х років.

З 15.12.1980 по день звернення за пенсією – працює за трудовим договором на підприємстві.

Сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування проведена по січень включно.

Заробітна плата представлена для обчислення розміру пенсії відповідно до частини 1 статті 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.07.1995 року по 30.06.2000 року (60 місяців підряд за вибором заявниці), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 203 місяці становить 472,82760.

Чи має громадянка Т. право на пенсію, в якому розмірі її слід призначати?

Задача 3

11 січня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком на пільгових умовах відповідно до пункту а) статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» звернулася громадянка М., 02.09.1967 року народження.

Згідно з представленими документами її страховий стаж становить 27 років 4 місяці, в тому числі 8 років 2 місяці – стаж роботи з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за Списком № 1.

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період 01.05.1994 року по 30.04.1999 року (60 місяців підряд за вибором заявниці), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 207 місяців становить 394,17219.

Чи має громадянка М. право на пенсію, в якому розмірі її слід призначати?

Задача 4

6 лютого до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком на пільгових умовах відповідно до пункту а) статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» звернувся громадянин Б., 05.09.1959 року народження.

Згідно з представленими документами його страховий стаж становить 37 років 8 місяців, у тому числі 11 років 3 місяці стаж – роботи з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за Списком № 1.

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.02.1985 року по 31.01.1990 року (60 місяців підряд за вибором заявника), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 206 місяців становить 389,87249.

Чи має громадянин Б. право на пенсію, в якому розмірі її слід призначати?

Задача 5

16 березня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком на пільгових умовах відповідно до пункту б) статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» звернувся громадянин С., 15.07.1957 року народження.

Згідно з представленими документами його страховий стаж становить 36 років 11 місяців, у тому числі 15 років 4 місяці – стаж роботи із шкідливими і важкими умовами праці за Списком № 2.

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.01.1995 року по 31.12.1999 року (60 місяців підряд за вибором

заявника), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку. Сплата внесків підприємством проведена по квітень 2010 року включно.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 202 місяці становить 424,37256.

Чи має громадянин С. право на пенсію, в якому розмірі її слід призначати?

Задача 6

12 січня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком на пільгових умовах відповідно до пункту б) статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» звернулася громадянка О., 25.12.1959 року народження.

Згідно з представленими документами її страховий стаж становить 34 роки 2 місяці, в тому числі 7 років 3 місяці – стаж роботи із шкідливими і важкими умовами праці за Списком № 2.

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період 01.05.1993 року по 30.04.1998 року (60 місяців підряд за вибором заявниці), а за період з 01.07.2000 року по місяць сплати страхових внесків – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 197 місяців становить 318,28217.

Чи має громадянка О. право на пенсію, в якому розмірі її слід призначати?

Нормативно-правові акти та література

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-ІУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49—51. — Ст. 376.

2. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 року № 1788-ХІІ (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>

3. Про підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення: постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1381 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 2 – ст. 51.

4. Список № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2003 р. № 36 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 4 – ст. 102.

5. Список № 2 виробництв, робіт, професій і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2003 р. № 36 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 4 – ст. 102.

6. Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 р. № 442 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/442-92-п>.

7. Андріїв В.М. Деякі аспекти юридичної природи пільгових пенсій та пенсій за вислугою років // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах : Збірник матеріалів круглого столу / За ред. канд. юрид. наук, доцента Шумної Л.П. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2006. – С.152-156.

8. Оклеї І.В. Правове регулювання пенсійного забезпечення та надання соціальних послуг в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування : Дис... канд. наук: 12.00.05 - 2009.

9. Дідковська Т.О. Пенсійне забезпечення працівників на роботах зі шкідливими та важкими умовами праці // Автореф. на здобуття вченого ступеня кандидат юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 «Трудове право та право соціального забезпечення. – Харків. – 2008. – 19с.

10. Дідковська Т.О. Класифікація робіт із шкідливими та важкими умовами праці // Форум права. – 2007. – №2. – С.40-42 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07dtovup.pdf>.
11. Дідковська Т.О. Сутність та значення робіт із шкідливими і важкими умовами праці // Наше право/ Our law. – 2006. – №4. – С.56 – 59.
12. Дідковська Т.О. Особливості пенсійного забезпечення працівників, що працюють на роботах зі шкідливими і важкими умовами праці // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, Серія ПРАВО. – Вип.7. – 2006. – С.78-81.
13. Дідковська Т.О. Диференціація пенсійного забезпечення стосовно працівників, що працюють на роботах із шкідливими та важкими умовами праці // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – Харків, 2008. Вип.40. – С.322 – 326.
14. Дідковська Т.О. Специфічні особливості пенсійного забезпечення працівників, що працюють на роботах зі шкідливими і важкими умовами праці (теоретичний аспект) // Право і безпека. – 2007. – №6/1. – С.20 - 23.
15. Дідковська Т.О. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення працівників, працюючих на роботах зі шкідливими і важкими умовами праці // Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин. Матеріали науково-практичної конференції. м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 р. – Чернігів. – 2007. – С.194 – 200.
16. Павлова И. Система досрочного пенсійного забезпечення потребує перегляду / И. Павлова // Человек и труд. - 2007. - № 11.- С. 43 - 44.
17. Талан М. Підвищення пенсійного віку: проблеми та тенденції / М. Талан // Соціальний захист. – 2010. - № 4. – С. 15-17.
18. Шумна Л.П. Додаткові виплати до пенсій за законодавством України / Л.П Шумна // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: Збірник матеріалів круглого

столу; за ред. канд. юрид. наук, доцента Шумної Л.П. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2007. – С. 136-142.

19. Шумна Л.П. Надбавки як додаткові виплати до пенсій: види, розміри та правове регулювання їх надання / Л.П Шумна // Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин: Матеріали науково-практичної конференції; м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 року / За ред. проф. В.С. Венедиктова. – Чернігів: Українська асоціація фахівців трудового права, Чернігівській державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2007. – С. 65-68.

20. Михайлова І.Ю. Поняття пенсії за віком у солідарній пенсійній системі України / І.Ю. Михайлова // Університетські наукові записки. 2010. - №4 (36). – с. 136-140

21. Михайлова І.Ю. Поняття та умови пільгового пенсійного забезпечення // Університетські наукові записки. – 2016. - №59. – С.257-264.

Тема 8 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі

Питання для усного опитування

1. Поняття пенсії по інвалідності.
2. Умови призначення пенсії по інвалідності у солідарній системі.
3. Поняття пенсії у зв'язку з втратою годувальника, умови її призначення у солідарній системі.
4. Коло членів сім'ї, що мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника.
5. Механізм визначення розміру пенсії у зв'язку з втратою годувальника.
6. Період та строк призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «пенсії по інвалідності у системі загальнообов'язкового державного страхування».
2. Назвіть ознаки, за якими відрізняється пенсія по інвалідності від інших видів пенсій в солідарній системі.
3. Назвіть умови призначення пенсії по інвалідності у солідарній системі.
4. Охарактеризуйте причини інвалідності та їх значення у пенсійному забезпеченні?
5. Яке значення має страховий стаж при призначенні пенсії по інвалідності у солідарній системі?
6. Як визначається розмір пенсії по інвалідності?
7. Яку тривалість страхового стажу потрібно мати для призначення пенсії по інвалідності, якщо особою було отримано інвалідність під час проходження строкової військової служби?

Питання для самостійного вивчення

Порядок організації та проведення медико–соціальної експертизи. Встановлення причин та груп інвалідності. Надбавки та підвищення до пенсії по інвалідності. Призначення пенсії в зв'язку з втратою годувальника дітям – круглим сиротам. Виділення частки пенсії. Особливості обчислення страхового стажу для призначення пенсії в зв'язку з втратою годувальника.

Теми для наукових досліджень

1. Історія розвитку законодавства про пенсійне забезпечення по інвалідності
2. Пенсійне забезпечення по інвалідності в зарубіжних країнах: досвід для України.
3. Міжнародні стандарти соціального захисту осіб з інвалідністю.

4. Правове регулювання пенсійного забезпечення в зв'язку з втратою годувальна в зарубіжних країнах: досвід для України.

5. Міжнародні стандарти пенсійного забезпечення в зв'язку з втратою годувальника

Література для реферування

1. Зіноватна І.В. Пенсія в зв'язку з втратою годувальника в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування // Право і інновації. – 2017. - №2 (18). – С.86-91

2. Прийменко О.С. Процедура виділення частки пенсії в разі врати годувальника // Право і суспільство. – 2015. - №3. – С.69-73

3. Мельник В.П. Пенсії по інвалідності у пенсійному страхуванні: теоретико-правовий аспект // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2016. - №2 (14) с.1-14

4. Шлапко Т.В. Пенсія по інвалідності: умови призначення за солідарною системою та їх удосконалення // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Випуск 2. Том 1. – 176-180

Тестові завдання

1. Який розмір пенсії по інвалідності встановлено для І групи?

- а) 90 % пенсії за віком;
- б) 40 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- в) 100 % пенсії за віком;
- г) 80% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- д) власний варіант відповіді.

2. В якому розмірі призначається пенсія особам з інвалідністю II групи?

- а) 60 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- б) 90 % пенсії за віком;

- в) 100 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- г) 80% пенсії за віком;
- д) власний варіант відповіді.

3. Пенсія по інвалідності призначається:

- а) після досягнення пенсійного віку на 10 років;
- б) на 2 роки встановлення інвалідності;
- в) на весь строк встановлення інвалідності;
- г) на час навчання;
- д) власний варіант відповіді.

4. Від чого залежить розмір пенсії по інвалідності?

- а) від тривалості страхового стажу;
- б) від кількості родичів;
- в) від житлових умов;
- г) від суспільно корисної діяльності;
- д) власний варіант відповіді.

5. Що необхідно віднести до обов'язкових ознак, які впливають на розмір пенсії по інвалідності?

- а) потреба в догляді, наявність особливих заслуг;
- б) причину інвалідності, групу інвалідності;
- в) тривалість страхового стажу, причина інвалідності, сімейний стан особи з інвалідністю;
- г) причину інвалідності, групу інвалідності, заробітна плата особи;
- д) власний варіант відповіді.

6. Що необхідно віднести до додаткових ознак, що впливають на розмір пенсії по інвалідності?

- а) потреба в догляді, наявність особливих заслуг, заробітна плата особи;

- б) причину інвалідності, групу інвалідності;
- в) тривалість страхового стажу, причина інвалідності, сімейний стан особи з інвалідністю;
- г) причину інвалідності, групу інвалідності, заробітна плата особи;
- д) власний варіант відповіді.

7. Якщо інвалідність настала в період проходження строкової військової служби, то пенсія по інвалідності призначається особі незалежно від:

- а) віку;
- б) причини інвалідності;
- в) умов праці;
- г) наявності страхового стажу;
- д) власний варіант відповіді.

8. У разі зміни групи інвалідності пенсія в новому розмірі виплачується:

- а) з першого числа місяця, наступного за місяцем;
- б) з наступного місяця;
- в) з дня звернення;
- г) з дня зміни групи інвалідності;
- д) власний варіант відповіді.

9. Хто має право на пенсію вразі втрати годувальника?

- а) непрацездатні члени сім'ї, які перебували на утриманні;
- б) непрацездатні члени сім'ї, які не перебували на утриманні;
- в) батько, мати, тітка, дядько, чоловік (дружина), неповнолітні діти;
- г) непрацездатним членам сім'ї померлого наукового (науково-педагогічного) працівника (годувальника), які були на його утриманні (при

цьому дітям пенсія призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника).

10. На який період призначається пенсія вразі втрати годувальника?

- а) на весь період, протягом якого член сім'ї померлого вважається непрацездатним;
- б) довічно;
- в) на тривалий час;
- г) на час непрацездатності.

11. В якому розмірі призначається пенсія в разі втрати годувальника, на одного непрацездатного члена сім'ї?

- а) 60 %;
- б) 50 %;
- в) 100 %;
- г) 80 %.

12. В якому розмірі призначається пенсія в разі втрати годувальника, на двох і більше непрацездатного члена сім'ї?

- а) 60%;
- б) 40%;
- в) 100%;
- г) 80%.

13. Дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається:

- а) якщо вони перебували на утриманні;
- б) якщо вони є непрацездатними;
- в) незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника;
- г) не призначається взагалі.

14. У якому нормативному акті визначено коло осіб, які мають право на призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника?

а) постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку призначення та виплати пенсії в зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування»;

в) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

г) Законі України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»?

15. До досягнення якого віку діти, що навчаються мають право на пенсію вразі втрати годувальника?

а) 18 років;

б) 21 року;

в) 23 років;

г) 25 років.

16. За яких умов отримують пенсію вразі втрати годувальника діти-сироти?

а) якщо навчаються;

б) повинні працювати;

в) перебувати у шлюбі;

г) незалежно від того, навчаються вони чи ні.

17. До спливу якого часу, діти, що народилися після смерті годувальника мають право на пенсію?

а) 10 місяців;

б) 1 року;

в) 9 місяців;

г) 2 років.

18. В якому порядку пенсія виплачується пенсія в разі втрати годувальника на всіх членів сім'ї (за загальним правилом)?

- а) виділяється частка на кожного члена сім'ї і виплачується окремо;
- б) виділяється частка на кожного члена сім'ї;
- в) виплачується окремо;
- г) призначається одна спільна пенсія.

Практичні завдання

Задача 1

15 лютого за консультацією з питань пенсійного забезпечення по інвалідності звернувся громадянин В.

Він повідомив, що згідно з довідкою МСЕК 24 листопада попереднього року йому встановлено 3 групу інвалідності внаслідок загального захворювання.

Згідно з представленими документами його страховий стаж становить 5 років 5 місяців.

За даними персоніфікованого обліку сума коефіцієнтів заробітної плати за 65 місяців страхового стажу, за які враховано заробітну плату становить 86,74321.

Визначте, чи має громадянин В. право на пенсію по інвалідності, з якого строку та в якому розмірі її слід призначати? Які уточнюючі питання варто задати юрисконсульту з метою формування обґрунтованої відповіді.

Задача 2

23 лютого до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії по інвалідності звернулася громадянка А., 08.03.1980 року народження.

Згідно з довідкою МСЕК 8 лютого їй встановлено 1 групу інвалідності внаслідок загального захворювання.

Згідно з представленими документами її страховий стаж становить 5 років і 3 місяці.

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку і сума коефіцієнтів заробітної плати за 63 місяці становить 91,24849.

Чи має право громадянка А. право на пенсію по інвалідності, з якого строку та в якому розмірі її слід призначити? Відповідь обґрунтуйте

Задача 3

18 березня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії у зв'язку з втратою годувальника на дитину, 03.07.2003 року народження, звернулася громадянка О.

Згідно з представленими документами годувальник М. помер 30 вересня попереднього року у віці 40 років. Його страховий стаж становить 21 рік 10 місяців.

За даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку сума коефіцієнтів заробітної плати за 198 місяців становить 576,84320.

12 квітня до управління Пенсійного фонду за виділенням частки пенсії у зв'язку з втратою годувальника за цього ж померлого годувальника М. звернувся громадянин П. (дитина від першого шлюбу), 14.11.1999 року народження. Громадянин П. також надав документи про навчання за денною формою навчання в університеті.

Чи має громадянка О. та громадянин П. право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, на який термін та в якому розмірі її слід призначити?

Задача 4

5 березня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії у зв'язку з втратою годувальника як дитині-сироті звернувся громадянин В., 14.05.2005 року народження.

Заявник надав документи про смерть обох батьків, згідно з якими батько помер 12.12 попереднього року у віці 46 років, а мати – 27.01 у віці 45 років.

Страховий стаж батька становить 28 років 3 місяці, страховий стаж матері – 29 років 1 місяць.

Сума коефіцієнтів заробітної плати батька за 134 місяці становить 336,96401, сума коефіцієнтів заробітної плати матері за 168 місяців становить 312,46932.

Чи має громадянин В. право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, на який термін та в якому розмірі її слід призначати? Відповідь обґрунтуйте

Нормативно-правові акти та література

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-ІУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49—51. — Ст. 376.

2. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2462-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> .

3. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 № 1778-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>

4. Питання медико-соціальної експертизи. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 р. № 1317 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 95 – ст. 3265.

5. Інструкція про встановлення груп інвалідності. Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я від 7 квітня 2004 р. № 183 // Офіційний Вісник України. – 2004. - № 17. – ст. 1235.

6. Про затвердження нового Порядку обчислення пенсій по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсій у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи: постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 1997 р. № 523, зі змінами внесеними

постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. №666 // Офіційний вісник України. — 1997. — № 23. — Ст. 80.

7. Шлапко Т. В. Особливості правомочних суб'єктів пенсійних правовідносин по інвалідності в солідарній пенсійній системі / Т. В. Шлапко // Правовий вісник УАБС. – 2012. – № 1(6). – С. 136–141. / [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.uabs.edu.ua/.../К.../Shlapko_PV6.pdf

8. Шлапко Т.В. Підстави виникнення правовідносин з пенсійного забезпечення інвалідів / Т.В. Шлапко // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 2(5). – С. 109–112.

9. Шлапко, Т.В. Переваги та недоліки пенсійного забезпечення інвалідів за новим пенсійним законодавством в солідарній системі / Т. В. Шлапко // Правовий вісник Української академії банківської справи. - 2009. - N 1. - С. 64-69.

10. Шлапко Т.В. Особливості підстав виникнення пенсійних правовідносин з інвалідами / Т.В. Шлапко Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [Текст] : збірник тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р.) : у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – Т. 2. – С. 225-226.

11. Чічкань М.В. Пенсії по інвалідності в солідарній системі: правовий аспект / М.В. Чічкань // Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. – 2008. - № 1. – С. 71-74.

12. Дробот Ж. А. Правове регулювання пенсійного страхування у разі втрати годувальника : моногр. / Ж. А. Дробот. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – 194 с.

13. Кравчук Т. В. Пенсійне забезпечення у разі втрати годувальника у солідарній пенсійній системі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Т. В. Кравчук. – К., 2007. – 212 с.

14. Матвієнко Є. П. До проблеми пенсійного забезпечення інвалідів /

Є. П. Матвієнко // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. ст. Вип. 36. - Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2014. – С. 214-224.

15. Мельник В. П. Пенсії по інвалідності у пенсійному страхуванні : теоретико-правовий аспект / В. П. Мельник // Часопис Національного університету «Острозька академія». – 2016. – № 2(14). – С. 1-14. – (Серія «Право»).

16. Михайлова І. Ю. Проблеми пенсійного забезпечення за віком у двохсторонніх угодах та договорах з країнами СНД та Прибалтики / І. Ю. Михайлова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 945. Вип. 9. – С. 304-307. – (Серія «Право»).

17. Михайлова І. Ю. Поняття пенсії за віком у солідарній системі України / І. Ю. Михайлова // Університетські наукові записки. – 2010. – № 4(36). – С. 136-140.

18. 19. Населення України «Імперативи демографічного старіння». – К. : Адеф-Україна, 2014. – 288 с.

19. Прийменко О. С. Процедура виділення частки пенсії в разі втрати годувальника / О. С. Прийменко // Право і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 69-73.

20. Прийменко О. С. Пенсія в разі втрати годувальника як об'єкт правовідносин / О. С. Прийменко // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. – 2014. – Вип. 22. – С. 106-111. – (Серія «Право»).

21. Сорочишин М. В. Дія в часі норм права щодо обчислення виплати пенсії військовослужбовцям / М. В. Сорочишин // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 3. – С. 120-122.

22. Факас І. Б. Пенсійне забезпечення по інвалідності внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання в умовах проведення в Україні пенсійних реформ / І. Б. Факас // Право і суспільство. – 2013. – № 6-2. – С. 166-170.

23. Шлапко Т. В. Пенсія по інвалідності : умови призначення за солідарною системою та їх удосконалення / Т. В. Шлапко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Т. 1, вип. 2. – С. 176-181. – (Серія «Юридичні науки»).

24. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. – 1092 с.

Тема 9 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі

Питання для усного опитування

1. Підготовка документів та звернення за призначенням пенсії
2. Документи, необхідні для призначення пенсії.
3. Строки звернення, призначення та перерахунку пенсій
4. Загальні правила виплати пенсій.

Контрольні питання

1. Визначіть обов'язки роботодавця відносно працівників, у яких виникає право на пенсію.
2. У які строки працівник повинен бути повідомлений про виникнення права на пенсію та хто зобов'язаний повідомити працівника?
3. Що вважається днем звернення за пенсією?
4. З якого строку призначаються пенсії в солідарній системі?
5. В який строк необхідно звернутися за призначенням пенсії за віком аби її виплата розпочалась з дати досягнення пенсійного віку?
6. Назвіть строки розгляду документів для призначення пенсій в солідарній системі та прийняття рішень про призначення пенсій.
7. Дайте визначення поняття «перерахунок пенсії».
8. Назвіть види перерахунків пенсій.

9. Чи виплачується своєчасно неотримана з вини пенсіонера пенсія за минулий час? Якщо так, то за який період?

10. В якому розмірі виплачується пенсія пенсіонеру, який знаходиться на повному державному утриманні?

11. За який строк здійснюється виплата пенсія в зв'язку зі смертю пенсіонера?

12. Чи виплачується пенсія за довіреністю?

Питання для самостійного вивчення

Перерахунок пенсій за віком. Перерахунок пенсії у зв'язку зі зміною групи інвалідності. Перерахунок пенсії при виникненні обставин, що тягнуть зміну розміру пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Виплата пенсій особам, які перебувають на повному державному утриманні. Виплата недоотриманої пенсії у зв'язку зі смертю пенсіонера. Утримання надміру виплачених сум пенсій. Виплата пенсій особам, засудженим до обмеження волі або позбавлених волі на певний строк. Осучаснення пенсій. Індexсація пенсій.

Теми для наукових досліджень

1. Правові підстави для перерахунку пенсій в солідарній системі.
2. Правовий механізм призначення пенсії в солідарній системі
3. Правовий механізм виплати пенсій внутрішньо-переміщеним особам.

Література для реферування

1. Сташків, Б.І. Строки у праві соціального забезпечення [Текст] / Сташків Б.І. // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах : збірник матеріалів круглого столу, м. Чернігів, 22 квітня 2008 року. – Чернігів : Видавництво ЧДПСТП, 2008. – С. 10-25.

2. Кравцов Д. М. Окремі питання правового регулювання перерахунку військових пенсій // <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Kravtsov.pdf>

Тестові завдання

1. До якого органу подаються документи для призначення пенсії за віком у солідарній системі?

- а) до територіального органу Пенсійного фонду або до уповноваженого ним органу чи уповноваженій особі;
- б) до управління праці та соціального захисту населення;
- в) за місцем роботи у відділ кадрів;
- г) до органів місцевого самоврядування.

2. Хто може звертатися за призначенням пенсії за віком?

- а) пенсіонер;
- б) особа яка має право на пенсію або її представник;
- в) роботодавець або його представник;
- г) член сім'ї.

3. Заява про призначення пенсії за віком може бути подана застрахованою особою не раніше ніж за _____ до досягнення пенсійного віку (вставте пропущене слово).

- а) місяць;
- б) два місяці;
- в) 45 днів;
- г) три місяці.

4. Строк, з якого призначається пенсія за віком (за загальним правилом)?

- а) з дня, що настає за днем звернення за пенсією;
- б) з дня настання пенсійного віку;

- в) з дня звернення за пенсією;
- г) з дня виникнення такого права.

5. Строк, з якого призначається пенсія по інвалідності?

- а) з дня, що настає за днем звернення за пенсією;
- б) з дня настання пенсійного віку;
- в) з дня звернення за пенсією;
- г) з дня встановлення інвалідності.

6. На який строк призначається пенсія в зв'язку з втратою годувальника?

- а) на весь період, протягом якого член сім'ї померлого вважається непрацездатним;
- б) сім'ї, які досягли пенсійного віку, довічно;
- в) протягом 5 років непрацездатності особи;
- г) довічно або на період, протягом якого пенсіонер має право на виплату пенсії.

7. Які документи необхідно подати для призначення пенсії за віком?

- а) довідка про заробітну плату, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи;
- б) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи;
- в) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, довідка про склад сім'ї померлого годувальника, документ про перебування на утриманні;
- г) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, довідка про склад сім'ї померлого годувальника, документ

про перебування на утриманні, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи.

8. Який із названих документи засвідчує особливий статус особи?

- а) висновок МСЕК про наявність відповідного захворювання;
- б) довідка про склад сім'ї;
- в) довідка про страховий стаж;
- г) документ про місце реєстрації.

9. Які документи необхідні для призначення пенсії в зв'язку з втратою годувальника?

а) довідка про заробітну плату, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи;

б) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи;

в) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, довідка про склад сім'ї померлого годувальника, документ про перебування на утриманні;

г) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, довідка про склад сім'ї померлого годувальника, документ про перебування на утриманні.

10. Які документи необхідно надати для призначення пенсії по інвалідності?

а) довідка про заробітну плату, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи;

б) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, документи про місце реєстрації особи, документи які

засвідчують особливий статус особи, довідка МСЕК про наявність відповідного захворювання;

в) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, довідка про склад сім'ї померлого годувальника, документ про перебування на утриманні;

г) документи про стаж, довідка з бази персоніфікованого обліку, довідка про заробітну плату, довідка про склад сім'ї померлого годувальника, документ про перебування на утриманні, документи про місце реєстрації особи, документи які засвідчують особливий статус особи.

11. Нараховані с уми пенсії, на виплату яких пенсіонер мав право, але не отримав своєчасно з власної вини, виплачуються за минулий час, але не більше ніж за _____ до дня звернення за отриманням пенсії (вставте пропущене слово).

- а) п'ять років;
- б) чотири роки;
- в) три роки;
- г) два роки.

12. Протягом якого часу може виплачуватися пенсія за довіреністю?

- а) протягом 5 років непрацездатності особи;
- б) протягом усього періоду дії довіреності;
- в) довічно;
- г) на весь період, протягом якого член сім'ї померлого вважається непрацездатним.

13. З якого числа здійснюють перерахунок пенсії у разі виникнення права на підвищення пенсії та в разі якщо особа звернулася до 15 числа включно?

- а) з дня, що настає за днем звернення за пенсією;
- б) з дня настання пенсійного віку;
- в) з першого числа місяця;
- г) з першого числа наступного місяця.

14. З якого числа здійснюють перерахунок пенсії у разі настання обставин які тягнуть за собою зменшення пенсії та в разі якщо вони мали місце після 15?

- а) з дня, що настає за днем звернення за пенсією;
- б) з дня настання пенсійного віку;
- в) з першого числа місяця;
- г) з першого числа наступного місяця.

15. Протягом якого строку уповноважений орган приймає рішення про призначення (перерахунок) або про відмову в призначенні (перерахунку) пенсії.

- а) 10 днів з дня надходження документів;
- б) 45 днів з дня подання заяви;
- в) місяця з дня їх надходження приймає рішення про;
- г) трьох місяців з дня досягнення пенсійного віку.

Практичні завдання

Задача 1

До управління Пенсійного фонду звернувся громадянин Д. з проханням роз'яснення з наступного питання: «Незабаром мені виповнюється 60 років, у зв'язку з чим я набуваю право на призначення пенсії за віком, проте в день виникнення права на звернення за призначенням пенсії мене не буде в місті. Чи може моя донька подати заяву про призначення мені пенсії за віком?»

Прокоментуйте дану ситуацію посилаючись на нормативні акти.

Задача 2

Громадянина Т. 29 жовтня виповнилося 60 років у зв'язку з чим він набув право на призначення пенсії за віком. З якого дня громадянина Т. буде призначено пенсію за віком?

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Задача 3

Громадянці М. 4 грудня було встановлено II групу інвалідності. Заявниця надала всі необхідні документи, підтверджуючі право на призначення пенсії по інвалідності. З якого дня громадянці М. буде призначено пенсію по інвалідності?

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Задача 4

До управління Пенсійного фонду з заявою про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника на дітей звернулася громадянка С. Заявниця надала довідку, яка свідчить про те, що смерть годувальника настала 11 грудня, в тому числі, документи підтверджуючі право на призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника. З якого дня дітям громадянки С. буде призначено пенсію у зв'язку з втратою годувальника?

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Задача 5

До управління Пенсійного фонду звернувся громадянин А. з проханням дати роз'яснення з наступного питання. На сьогодні він отримує пенсію по інвалідності III групи внаслідок загального захворювання, проте, через тиждень у громадянина А. виникає право на призначення пенсії за віком. З якого дня громадянин А. буде отримувати пенсію за віком?

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Задача 6

Громадянка Д. з власної вини не отримувала своєчасно пенсію протягом чотирьох місяців. Чи буде виплачено пенсію громадянці Д. за чотири місяці?

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Задача 7

До управління Пенсійного фонду звернулася громадянка Л. з проханням дати роз'яснення з наступного питання: «На сьогодні я працюю на умовах трудового договору на підприємстві, проте незабаром, я матиму право на призначення пенсії за віком. Чи зможу я, після досягнення пенсійного віку, продовжувати працювати та отримувати за це заробітну плату, а також додатково отримувати пенсію, чи мені необхідно буде вибрати щось одне.»

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Задача 8

До газети «Пенсійний кур'єр» надійшов лист від громадянина Р. наступного змісту: «Я пенсіонер, отримую пенсію через відділення банку «Аваль». Вирішив не знімати свою пенсію протягом шести місяців, щоб назбирати велику суму, проте мені повідомив спеціаліст управління Пенсійного фонду, що виплату моєї пенсії буде припинено, у зв'язку з тим, що я її не отримував протягом шести місяців підряд. Чи правомірні дії пенсійного фонду?»

Дайте відповідь по даній ситуації посилаючись на нормативні акти.

Нормативно-правові акти та література

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> .

2. Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове

державне пенсійне страхування": затверджено постановою правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 р. № 22-1 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – ст. 3383.

3. Про затвердження Інструкції про виплату та доставку пенсій, соціальних допомог національним оператором поштового зв'язку: затверджено наказом Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерством праці та соціальної політики України від 28 квітня 2009 р. № 464/156 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 51. – ст. 1773.

4. Положення про Пенсійний фонд України: затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 384/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – ст. 1223.

5. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення пільгової пенсії та перерахування підприємствами та організаціями коштів на її виплату відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 N 937: Постанова правління Пенсійного фонду України 25.01.2008 N 3-2 // Офіційний вісник України. – 2008. - № 14. - Стаття 344

6. Про затвердження Порядку здійснення нагляду за додержанням вимог законодавства під час призначення (перерахунку) та виплати пенсій органами Пенсійного фонду України: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України 10.01.2007 N 4 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 7. - Стаття 250

7. Сташків, Б.І. Строки реалізації органами соціального захисту населення права особи на конкретний вид соціального забезпечення [Текст] / Сташків Б.І. // Роль права в сучасній Україні : збірник матеріалів міжвузівського круглого столу, м. Чернігів, 8 жовтня 2008 р. Вип. 3. – Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2008. – С. 4-20.

8. Сташків, Б.І. Строки у праві соціального забезпечення [Текст] / Сташків Б.І. // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах : збірник матеріалів круглого столу,

м. Чернігів, 22 квітня 2008 року. – Чернігів : Видавництво ЧДПСТП, 2008. – С. 10-25.

9. Раневич Орест До питання реалізації конституційного права на пенсійне забезпечення // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2018 / http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_2/23.pdf

Тема 10 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян

Питання для усного опитування

1. Поняття, види та правове регулювання пенсійного забезпечення осіб, звільнених військової служби.
2. Пенсії за вислугу років особам звільненим з військової служби, та деяких інших осіб.
3. Пенсії по інвалідності особам звільненим з військової служби, та деяких інших осіб.
4. Пенсії в разі втрати годувальника сім'ї осіб, звільнених військової служби.
5. Умови пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок техногенно-екологічних катастроф.
6. Поняття, види пенсійного забезпечення державних службовців.
7. Умови пенсійного забезпечення державних службовців.
8. Пенсія або щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці.
9. Види пенсійного забезпечення працівників органів прокуратури.

Контрольні питання

1. Назвіть головні умови призначення пенсії за вислугу років особам, звільненим з військової служби. Від чого залежать умови призначення пенсії за вислугу років?

2. Узагальнюючи, охарактеризуйте механізм визначення розміру пенсії за вислугу років особам, звільненим з військової служби.
3. Чи встановлено законодавством максимальний розмір пенсії за вислугу років особам, звільненим з військової служби? Якщо так, то в якому розмірі?
4. Чи враховуються страховий стаж до вислуги років, що дає право на пенсію особам, звільненим з військової служби?
5. Чи впливає причина інвалідності на призначення пенсії по інвалідності особам, звільненим з військової служби?
6. Хто вважається особою з інвалідністю внаслідок війни?
7. Чи встановлено законодавством максимальні та мінімальні розміри пенсії по інвалідності особам, звільненим з військової служби?
8. У яких випадках пенсія по інвалідності призначається довічно?
9. За якої умови призначається пенсія в разі втрати годувальника членам сім'ї осіб, звільнених з військової служби?
10. Особа брала участь у роботах по ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у 1986 році. За яких умов він матиме право на призначення пенсії за віком та на скільки років йому буде знижено пенсійний вік?
11. Який розмір мінімальної пенсійної виплати встановлено особам з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи?
12. В якому віці може бути призначена пенсія за віком чоловіку, який три з половиною роки проживав на території гарантованого добровільного відселення та має статус особи, потерпілої внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесеної до категорії 3?
13. Чи може чоловік, який має статус особи, що постраждала внаслідок аварії на ЧАЕС 3 категорії оформити «чорнобильську» пенсію у віці 56 років 6 місяців у зв'язку із скороченням на підприємстві?
14. Які види пенсійного забезпечення передбачено законодавством для державних службовців?

15. За яких умов призначаються пенсії за вислугу років незалежно від віку відповідно до Закону України "Про прокуратуру"?

Питання для самостійного вивчення

Види служби та періоди часу, які зараховуються до вислуги років для призначення пенсії. Надбавки та підвищення до пенсій особам, звільненим з військової служби. Особливості виплати пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності, перериванні інвалідності. Особливості виплати пенсії в разі втрати годувальника окремих категорій громадян (усиновителі, усиновлені, вітчим, мачуха, пасинки, падчерки, круглі сироти). Щомісячна компенсація особам, постраждалим внаслідок аварії на ЧАЕС. Додаткова пенсія за шкоду заподіяну здоров'ю особам, постраждалим внаслідок аварії на ЧАЕС. Обчислення стажу державної служби. Особливості призначення, виплати та фінансування пенсії державним службовцям. Обчислення стажу для призначення пенсії суддям та працівникам прокуратури.

Література для реферування

1. Безкровний Є. Реалізація прокурором права на пенсійне забезпечення // Науковий часопис Національної академії прокуратури України 3'2017 / [http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/3-](http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/3-2017/bezkrovnyj.pdf?submit=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83+%D0%B2+%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%96&fullurl=http%3A%2F%2Fwww.chasopysnapu.gp.gov.ua%2Fua%2Fpdf%2F3-2017%2Fbezkrovnyj.pdf)

[2017/bezkrovnyj.pdf?submit=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83+%D0%B2+%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%96&fullurl=http%3A%2F%2Fwww.chasopysnapu.gp.gov.ua%2Fua%2Fpdf%2F3-2017%2Fbezkrovnyj.pdf](http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/3-2017/bezkrovnyj.pdf?submit=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83+%D0%B2+%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%96&fullurl=http%3A%2F%2Fwww.chasopysnapu.gp.gov.ua%2Fua%2Fpdf%2F3-2017%2Fbezkrovnyj.pdf)

2. Малюга, Л. Ю. Громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин [Текст] / Л. Ю. Малюга // Вісник Академії праці та соціальних відносин Федерації профспілок України. - 2011. - №1. - С.132-138 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../St_23.pdf

Теми для наукових досліджень

1. Основні положення пенсійної реформи, що стосуються пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби.
2. Соціальні виплати особам, звільненим з військової служби.
3. Правовий статус осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи як суб'єктів пенсійних правовідносин
4. Історія розвитку законодавства про пенсійне забезпечення державних службовців
5. Реформування пенсійного забезпечення суддів

Тестові завдання

1. Які види соціальних виплат встановлено в Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб»?

- а) пенсія за вислугу років;
- б) пенсія вразі втрати годувальника;
- в) пенсія по інвалідності;
- г) довічне грошове утримання
- д) трудова пенсія;
- ж) пенсія за віком.

2. Чи має право особа, звільнена з військової служби на декілька видів пенсій одночасно?

- а) має право;
- б) не має права;
- в) має право одночасно отримувати пенсію за вислугу років і вразі втрати годувальника;
- г) має право отримувати одночасно пенсію по інвалідності і за вислугу років.

3. Який максимальний розмір пенсії за вислугу років осіб звільнених з військової служби та деяких інших категорій осіб?

- а) 100% сум грошового забезпечення;
- б) 80% сум грошового забезпечення;
- в) 90% сум грошового забезпечення;
- г) 95% сум грошового забезпечення.

4. Мінімальний розмір пенсії за вислугу років, осіб звільнених з військової служби та деяких інших категорій осіб.

- а) у розмірі прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- б) у розмірі 80% прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- в) у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- г) мінімальний розмір пенсії не встановлено.

5. За яких умов призначається пенсія по інвалідності особам з числа військовослужбовців?

- а) якщо інвалідність настала в період проходження ними служби;
- б) якщо інвалідність настала в період проходження ними служби або не пізніше трьох місяців після звільнення зі служби;
- в) якщо інвалідність настала пізніше тримісячного терміну після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва тощо), яке виникло в період проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником;
- г) навіть якщо захоплення було добровільним.

6. Який розмір пенсії по інвалідності (особам з інвалідністю внаслідок війни) для I групи?

- а) 60% грошового забезпечення;

- б) 40% грошового забезпечення;
- в) 100% грошового забезпечення;
- г) 80% грошового забезпечення.

7. Яким нормативним актом передбачено визначення статусу осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, порядок визначення стажу та віку виходу на пенсію, розмір пенсії?

- а) постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;
- б) Законом України «Про пенсійне забезпечення»;
- в) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
- г) Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

8. Які види пенсій передбачено для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи?

- а) пенсія за вислугу років;
- б) додаткові пенсії за шкоду заподіяну здоров'ю;
- в) пенсія по інвалідності, пенсія вразі втрати годувальника, пенсія за віком;
- г) трудова пенсія.

9. Які категорії осіб мають право на пенсійне забезпечення відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»?

- а) громадяни, включаючи дітей, які зазнали впливу радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи;

б) особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, особи начальницького складу податкової міліції, особи начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, особи начальницького і рядового складу органів і підрозділів цивільного захисту;

в) громадяни, які брали безпосередню участь у ліквідації аварії та її наслідків;

г) вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, а також наукові установи, наукові організації, вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, громадські організації у науковій та науково-технічній діяльності.

10. Зниження пенсійного віку на 10 років передбачено для осіб?

а) які працювали у зоні відчуження з моменту аварії до 1 липня 1986 року незалежно від кількості робочих днів, а з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року - не менше 5 календарних днів;

б) які працювали у 1987 році у зоні відчуження не менше 14 календарних днів;

в) які були евакуйовані з 10-кілометрової зони відчуження у 1986 році;

г) які були евакуйовані з інших територій зони відчуження у 1986 році.

11. Зниження пенсійного віку на 5 років передбачено для осіб?

а) які працювали у зоні відчуження з моменту аварії до 1 липня 1986 року незалежно від кількості робочих днів, а з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року - не менше 5 календарних днів;

б) які працювали у 1987 році у зоні відчуження не менше 14 календарних днів;

в) які евакуйовані з 10-кілометрової зони відчуження у 1986 році;

г) які працювали з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року у зоні відчуження від 1 до 5 календарних днів, у 1987 році - від 10 до 14 календарних днів, у 1988 році - не менше 30 календарних днів, на діючих пунктах санітарної

обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві - не менше 14 календарних днів у 1986 році.

12. Пенсія державним службовцям виплачується:

а) у частині, що не перевищує розміру пенсії із солідарної системи, за рахунок коштів Пенсійного фонду України, а частина пенсії, що перевищує цей розмір, виплачується за рахунок коштів Державного бюджету України. ;

б) за рахунок коштів Державного бюджету;

в) за рахунок коштів Пенсійного фонду;

г) у частині, що не перевищує розміру пенсії із солідарної системи, за рахунок коштів Державного бюджету України, а частина пенсії, що перевищує цей розмір, виплачується за рахунок коштів Пенсійного фонду України;

д) власна відповідь.

13. Тривалість стажу державної служби при призначення пенсії державному службовцю повинна бути не менше:

а) 7 років 6 місяців;

б) 9 років;

в) 10 років;

г) 12 років 6 місяців;

д) власна відповідь.

14. Види соціальних виплат суддям:

а) вихідна допомога;

б) пенсія;

в) довічне грошове утримання;

г) доплати.

15. Тривалість стажу роботи на посаді судді для призначення пенсії

повинен бути не менше:

- а) 7 років 6 місяців;
- б) 9 років;
- в) 10 років;
- г) 12 років 6 місяців.

Практичні завдання

Задача 1

15 листопада року до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за вислугу років відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» звернувся громадянин Г., 18.07.1971 року народження, військове звання – майор.

Згідно з представленими документами заявник має 25 років 6 місяців служби в органах внутрішніх справ.

Розмір грошового забезпечення на день звільнення з органів внутрішніх справ становить 14456,28 грн. Має на утриманні сина, 2005 року народження.

Чи має громадянин Г. право на пенсію за вислугу років, в якому розмірі її слід призначати?

Задача 2

30 листопада до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за вислугу років відповідно до Закону України Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» звернувся громадянин А., 10.08.1978 року народження, військове звання – прапорщик.

Згідно з представленими документами заявник має 18 років 5 місяців служби в органах внутрішніх справ.

Розмір грошового забезпечення на день звільнення з органів внутрішніх справ становить 13580,11 грн.

Чи має громадянин А. право на пенсію за вислугу років, в якому розмірі її слід призначити?

Задача 3

17 січня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії із зниженням пенсійного віку відповідно до статті 55 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» звернувся громадянин В., 02.01.1968 року народження.

Заявник брав участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, в зоні відчуження працював з 6 травня 1986 року по 7 травня 1986 року. Має 2 категорію постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Згідно з представленими документами його страховий стаж становить 27 років 6 місяців.

Згідно з довідкою про заробітну плату, заробітна плата врахована за період з 01.02.1986 року по 31.01.1991 року (60 місяців підряд за вибором заявника), а за період з 01.07.2000 року по місяць звернення за пенсією – за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку.

Сума коефіцієнтів заробітної плати за 198 місяців становить 369,84253.

Чи має громадянин В. право на пенсію за віком із зниженням пенсійного віку та додаткову пенсію за шкоду, заподіяну здоров'ю. В якому розмірі їх слід призначити?

Задача 4

23 липня року до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком відповідно до Закону України «Про державну службу» звернувся громадянин А., 23.02.1958 року народження.

Згідно з представленими документами його страховий стаж становить 42 роки 9 місяців, у тому числі 24 роки 7 місяців – стаж роботи на державній службі. З роботи заявник звільнився 18 липня, на час досягнення пенсійного віку працював на державній службі.

Заробітна плата державного службовця, на яку нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, становить 13126,87 грн.

Чи має громадянин А. право на пенсію за віком відповідно до Закону України «Про державну службу», в якому розмірі та з якого часу її слід призначати?

Задача 5

27 січня до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за вислугу років відповідно до Закону України «Про прокуратуру» звернувся громадянин Н., 18.06.79 року народження.

Згідно з представленими документами його стаж роботи становить 22 роки 7 місяців, в тому числі:

2 роки – строкова військова служба;

2 роки 6 місяців – половина строку навчання в юридичній академії (денна форма навчання);

7 років 1 місяць – слідчий прокуратури;

9 років – прокурор.

Заробітна плата, на яку нарахований єдиний внесок, одержувана перед місяцем звернення за призначенням пенсії, становить 15438,89 грн.

Чи має громадянин Н. право на пенсію за вислугу років відповідно до Закону України «Про прокуратуру», в якому розмірі та з якого часу її слід призначати?

Нормативно-правові акти та література

1. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» 28 лютого 1991 року № 796-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 16, ст.200

2. Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: постанова Кабінету

Міністрів України від 23 листопада 2011 р. N 1210 // Урядовий кур'єр від 30.11.2011 № 223

3. Про затвердження порядку обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. N 1210 // Урядовий кур'єр від 30.11.2011 № 223

4. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб": затверджено постановою Пенсійного фонду України від 30.01.2007 р. № 3-1 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 13. – ст. 486.

5. Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їх сімей: постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/393-92-п>.

6. Про затвердження Порядку визначення різниці між розміром пенсії, призначеної відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб", і розміром пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування": постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1168 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 89. – ст. 3233.

7. Про збільшення розмірів пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2012 р. № 355 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 34. – ст. 1267.

8. Про затвердження Методики щодо зарахування (включення) до стажу державної служби періодів роботи (служби) колишніх працівників і осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ: наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 12 жовтня 2007 № 270/551 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 85. – ст. 3137.

9. Антипьева Н. В. Социальное обеспечение военнослужащих : проблемы правового регулирования : автореферат дис. ... доктора юридических наук : 12.00.05 / Антипьева Наталья Валерьевна; [Место защиты: С.-Петерб. гос. ун-т].- Санкт-Петербург, 2010.- 45 с.

10. Балюк Г. І. Соціальний захист постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи / Балюк Г. І. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 304 с.

11. Барабаш Г. О. Особливості правового регулювання праці суддів в Україні [Текст]: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05 /Барабаш Григорій Олексійович; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. - Луганськ, 2011. - 20 с.

12.Безкровний Є. Реалізація прокурором права на пенсійне забезпечення // Науковий часопис Національної академії прокуратури України 3'2017 / [http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/3-](http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/3-2017/bezkrovnyj.pdf?submit=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83+%D0%B2+%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%96&fullurl=http%3A%2F%2Fwww.chasopysnapu.gp.gov.ua%2Fuua%2Fpdf%2F3-2017%2Fbezkrovnyj.pdf)

[2017/bezkrovnyj.pdf?submit=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83+%D0%B2+%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%96&fullurl=http%3A%2F%2Fwww.chasopysnapu.gp.gov.ua%2Fuua%2Fpdf%2F3-2017%2Fbezkrovnyj.pdf](http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/3-2017/bezkrovnyj.pdf?submit=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%83+%D0%B2+%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%96&fullurl=http%3A%2F%2Fwww.chasopysnapu.gp.gov.ua%2Fuua%2Fpdf%2F3-2017%2Fbezkrovnyj.pdf)

13. Васильева, А. С. Правовое регулирование пенсионного обеспечения судей Российской Федерации : Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.05 - Трудовое право ; Право социального обеспечения /А. С. Васильева; Науч. рук. В. Ш. Шайхатдинов. - Екатеринбург, 2005. -24 с.

14. Головка Л.Ю. Право на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи / Л.Ю. Головка // Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матер. VI

Міжнародної науково-практичної конференції, м. Луцьк, 29-30 травня 2009 р. уклад. Т.Д. Климчук. – Луцьк: волинська обласна друкарня, 2009. – С. 381-382

15. Деревянко М. І. Правове регулювання пенсійного забезпечення працівників органів прокуратури [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Деревянко Максим Іванович ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Луганськ, 2012. - 20 с.

16. Князькова Л.М. Правові питання забезпечення пенсіями за вислугу років працівників органів внутрішніх справ / Автореф. Дис.. на здобуття вченого звання к.ю.н. за спеціальністю 12.00.05 «Трудове право та право соціального забезпечення» – Харків. – 2001. – 21с.

17. Колотік А. С. До визначення поняття «спеціальні пенсії» працівників органів внутрішніх справ / А. С. Колотік // Право і безпека. — 2009. — № 4 (31). — С. 139–144.

18. Колотік А. С. Пенсійна система Україна та місце в ній спеціального пенсійного забезпечення / А. С. Колотік // Право і безпека. — 2008. — Т. 7. — № 2. — С. 92–98.

19. Колотік А. С. Правове регулювання спеціального пенсійного забезпечення в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Колотік Анатолій Сергійович ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х., 2011. - 20 с

20. Колотік А. С. Шляхи вдосконалення законодавства про спеціальне пенсійне забезпечення / А. С. Колотік // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. — 2008. — № 42. — С. 301–306.

21. Логінов О. І. Перспективи удосконалення системи пенсійного забезпечення військовослужбовців / О. І. Логінов // Юридична Україна. -2009. - № 8. - С. 75 - 80.

22. Логінов О., Полонська, О. І. Правове регулювання нарахування І (перерахунку) та призначення пенсій військовослужбовцям Служби безпеки України / О. Логінов, О. І. Полонська // Підприємшіцтво, господарство і право. - 2008. - № 6. - С. 110-114.

23. Логінов О., Полонська, О. Механізм охорони та захисту права військовослужбовців на пенсійне забезпечення / О. Логінов, О. Полонська // Підприємництво, господарство і право. - 2008. - № 7. - С. 79 - 82.

24. Малюга Л. Ю. Громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин [Текст] / Л. Ю. Малюга // Вісник Академії праці та соціальних відносин Федерації профспілок України. - 2011. - №1. - С.132-138 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../St_23.pdf

25. Малюга Л. Ю. Деякі аспекти вдосконалення законодавства України щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи [Текст] / Л. Ю. Малюга // Форум права. - 2011. - №3. - С.41-46 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11mljvhk.pdf

26. Малюга Л. Ю. Органи державної влади у сфері соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [Текст] / Л. Ю. Малюга // Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права. - 2011. - № 1. - С. 209-215.

27. Малюга Л. Ю. Правове регулювання соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Малюга Леся Юріївна; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2012. - 20 с.

28. Малюга Л. Ю. Про деякі аспекти "Чорнобильського" законодавства // Чорнобильський прес-експрес. - травень 25. - 2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://torezdon.blogspot.com/2012/05/blog-post_99.html

29. Малюга Л. Ю. Проблеми вдосконалення законодавства України щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [Текст] / Л. Ю. Малюга // Зб. Тез між нар. Наук.-практ. Конференції «Дев'яті осінні юридичні читання», м.Хмельницький, 12-13 листопада 2010 р.: у 4-х частинах. - Частина друга. - Хмельницький: Видвництво Хмельницького університету управління та права. - 2010. - С.212-214

30. Малюга Л. Ю.Юридична природа соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [Текст] / Л. Ю. Малюга // Вісник Академії праці та соціальних відносин Федерації профспілок України. - 2010. - №4. - С.51-56 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc.../St_10.pdf

31. Хуторян Н. М. Проблеми застосування законодавства з питань зарахування роботи (служби, навчання) до стажу прокурора і слідчого / Н. М. Хуторян // Держава і право. — 2010. — Вип.50. — С. 301-306.

32. Швець В. О. Правове регулювання пенсійного забезпечення суддів в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Швець Віктор Олександрович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2010. - 20 с.

33. Швець В. О. Правове регулювання пенсійного забезпечення суддів в Україні / В. О. Швець. – К., 2011. – 227 с.

34.Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.05 / М.М. Шумило. – Одеса, 2009.

Тема 11 Соціальні допомоги в системі соціального забезпечення

Питання для усного опитування

1. Поняття та система державних соціальних допомог.
2. Види та умови надання допомог сім'ям з дітьми.
3. Види та умови надання допомог особам з інвалідністю.
4. Види та умови надання допомог в зв'язку з малозабезпеченістю.
5. Соціально-страхові допомоги: поняття та система.
6. Умови надання допомоги в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
7. Умови та порядок надання допомоги по безробіттю.

Контрольні питання

1. Назвіть види державних соціальних допомог сім'ям з дітьми.
2. Назвіть суб'єктів, які призначають державні соціальні допомоги.
3. Що є підставою для визнання жінки одинокою матір'ю та отримання нею на дитину соціальної допомоги?
4. Назвіть основні способи за якими визначаються розміри державних соціальних допомог.
5. Назвіть види соціальних допомог, що призначаються з урахуванням факту малозабезпеченості.
6. Назвіть види соціальних допомог, що призначаються за фактом непрацездатності особи.
7. Назвіть види соціальних допомог, що надаються дітям сиротам та дітям позбавленим батьківського піклування.
8. Назвіть види соціально-страхових допомог за законодавством України.
9. За якими критеріями можна розмежувати державні соціальні та соціально-страхові допомоги?
10. Що є підставою для надання допомоги по тимчасовій непрацездатності?
11. Від чого залежить тривалість виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності?
12. Від чого залежить розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності та розмір допомоги по безробіттю?
13. В які строки необхідно звернутися для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності?
14. Назвіть підстави припинення виплати допомоги по безробіттю.
15. Хто має право на призначення допомоги на поховання?

Питання для самостійного вивчення

Одноразові державні соціальні допомоги. Державні соціальні допомоги окремим категоріям громадян. Державні соціальні допомоги дітям сиротам та дітям позбавленим батьківського піклування. Житлові субсидії як вид соціального захисту.

Порядок обчислення страхового стажу для призначення соціально-страхових допомог. Механізм обчислення розміру соціально-страхових допомог. Порядок призначення та виплати допомоги в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Порядок призначення та виплати допомоги по безробіттю.

Соціально-страхові виплати, що надаються в зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням.

Література для реферування

1. Тищенко, О. В. Проблеми правового регулювання державних соціальних допомог в Україні / О. В. Тищенко // Право і суспільство. – 2015. – № 5, ч. 2. – С. 29-34.

2. Тарасенко, В. С. Відмінність державної соціальної допомоги від державного соціального страхування / В. С. Тарасенко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 63. – О. : Юридична література, 2012. – С. 338-343.

3. Доценко, І. О. Законодавчі умови надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми / І. О. Доценко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – Т. 3, № 3. – С. 61-63.

4. Коломойцев, М. М. Особливості призначення й виплати допомоги малозабезпеченим сім'ям / М. М. Коломойцев // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – Т. 4/1, ч. 2, вип. 29. – С. 115-118. – (Серія «Право»).

Теми для наукових досліджень

1. Правові основи призначення та виплати допомог сім'ям з дітьми: суб'єкти, стадії та строки.

2. Правове регулювання обчислення сукупного доходу сім'ї для призначення державних соціальних допомог.

Тестові завдання

1. У Законі України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» передбачені такі види соціальних допомог:

- а) допомога по вагітності та пологах;
- б) тимчасова допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів;
- в) допомога на поховання;
- г) допомога дітям-сиротам;
- д) допомога малозабезпеченим сім'ям;
- ж) допомога дітям з інвалідністю;
- є) допомога на дітей одиноким матерям.

2. В системі загальнообов'язкового державного соціального страхування виплачуються такі соціальні допомоги:

- а) допомога при народженні дитини;
- б) допомога на поховання;
- в) допомога по безробіттю;
- г) допомога на дітей одиноким матерям;
- д) допомога по вагітності та пологах;
- ж) допомога малозабезпеченим сім'ям.

3. Допомога по тимчасовій непрацездатності - це:

- а) державна соціальна виплата;
- б) соціально-страхова виплата;

- в) виплата соціально-аліментарного характеру;
- г) щомісячна виплата.

4. Право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають:

- а) батько дитини.
- б) мама матері(бабуся).
- в) всі жінки (у тому числі неповнолітні).
- г) неповнолітні.

5. Допомога при народженні дитини призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло:

- а) не пізніше дванадцяти місяців з дня народження дитини;
- б) не пізніше шести місяців з дня народження дитини;
- в) не раніше дванадцяти місяців з дня народження дитини;
- г) не пізніше трьох місяців з дня народження дитини;

6. Якщо одинока мати, яка отримує допомогу на дітей одиноким матерям одружилася, то:

- а) вона має право на цю допомогу лише у мінімальному розмірі;
- б) вона втрачає право на одержання вказаної допомоги;
- в) за нею зберігається право на одержання допомоги, якщо чоловік не усиновить дитину;
- г) за нею зберігається право на одержання допомоги на дітей, які народилися до шлюбу.

7. Допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, виплачується застрахованим особам за рахунок коштів соціального страхування починаючи:

а) з п'ятого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності;

б) з першого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності;

в) з першого дня, але не більш як за 3 календарні дні;

г) з шостого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності або до встановлення медико-соціальною експертною комісією інвалідності.

8. Допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням виплачується:

а) одноразово у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати;

б) за весь період до відновлення працездатності чи встановлення інвалідності;

в) з дня встановлення захворювання, але не більше 14 календарних днів;

г) з дня встановлення захворювання, але не більше 7 календарних днів.

9. Підставами для відмови в наданні допомоги по тимчасовій непрацездатності є:

а) догляд за дитиною віком до трьох років або дитиною з інвалідністю віком до 18 років;

б) протезування застрахованій особі за медичними показаннями в стаціонарі протезно-ортопедичного підприємства;

в) перебування застрахованої особи у відпустці без збереження заробітної плати, творчій відпустці, додатковій відпустці у зв'язку з навчанням;

г) перебування особи на санаторно-курортному лікуванні.

10. Допомого по безробіттю виплачується з:

- а) 8 дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості;
- б) 6 дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості;
- в) 7 дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості;
- г) 12 дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості.

Практичні завдання

Задача 1

Мати дитини з інвалідністю віком до 16 років за місцем роботи отримала путівку на санаторно-курортне лікування дитини. В лікарні на цей період видано листок непрацездатності, який було оплачено. Через місяць повідомили, що цей листок непрацездатності оплаті не підлягає.

Чи правомірні дії адміністрації підприємства?

Задача 2

Працівниця стала до роботи з неповним робочим днем, перервавши відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трьох років. У цей час захворіла дитина на віком 2,5 року і за листком непрацездатності по догляду за хворою дитиною звернувся батько дитини, проте йому в лікувальному закладі сказали, що цей листок непрацездатності не оплатять, оскільки дружина одержує допомогу по догляду за дитиною. Чи правильно це?

Задача 3

Працівниці бюджетної установи виплачено допомогу по тимчасовій непрацездатності в зв'язку доглядом за хворою дитиною віком до 16 років. Під час перевірки було виявлено не відповідність виплати такої допомоги чинному

законодавству, через що бухгалтерія установи незаконно виплачену суму допомоги утримало з заробітної плати працівника.

Проаналізуйте дану ситуацію. Дайте оцінку діям працівників бухгалтерії.

Задача 4

Громадянка Коваль має сина віком 2-х років. Виховує вона його разом із чоловіком, з яким вступила у шлюб після народження дитини. Біологічний батько участь у вихованні дитини не приймає, а запис про нього у свідоцтві про народження дитини зроблено зі слів гр.Коваль.

Гр. Коваль звернулась до органів праці та соціального захисту населення для роз'яснення питань на які види соціальних допомог на дитину вона має право, на яких умовах та на який розмір вона може розраховувати?

Дайте обґрунтовану відповідь

Задача 5

Громадянка Коваль має сина віком 2-х років. Виховує вона його разом із чоловіком, з яким вступила у шлюб після народження дитини. Біологічний батько участь у вихованні дитини не приймає, а запис про нього у свідоцтві про народження дитини зроблено зі слів гр.Коваль.

Гр. Коваль звернулась до органів праці та соціального захисту населення для роз'яснення таких питань:

1. На які види соціальних допомог на дитину вона має право, на яких умовах та на який розмір вона може розраховувати?
2. За яких умов, вона може претендувати на державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям?

Нормативно-правові акти та література

1. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15 липня 1999 року №966-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №38. – Ст. 348

2. Закон України «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» від 5 жовтня 2000 №2017-III // Офіційний вісник України. – 2000. - №44. – 1876

3. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 № 2342–IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>

4. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18.05.2004 № 1727-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1727-15> .

5. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16.11.2000 № 2109-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> .

6. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 № 1768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1768-14> .

7. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2811-12> .

8. Про поховання та похоронну справу : Закон України від 10.07.2003 № 1102-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1102-15> .

9. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1489-14> .

10. Про протидію поширення хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які

живуть з ВІЛ : Закон України від 12.12.1991 № 1972-ХІІ [Електронний ресурс].
– Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1972-12> .

11. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 № 796-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/796-12> .

12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 23.09.1999 № 1105-ХІV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> .

13. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 14.01.1998 № 16/98-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр> .

14. Про зайнятість населення [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 05.07.2012 № 5067-VI. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 02.03.2000 № 1533-ІІІ. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> .

16. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок, Перелік від 26.06.2015 № 440. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-п> .

17. Порядок проведення витрат на поховання у разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 11.07.2001 № 826. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/826->

2001-п .

18. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам, за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомним сім'ям за принципом «гроші ходять за дитиною» : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 81 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://regulation.gov.ua/documents/id87661> .

19. Порядок призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 № 189 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати [...] : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.02.2006 № 189. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/189-2006-п> .

20. Порядок надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавлених батьківського піклування після досягнення 18-річного віку : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2005 № 823 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 25.08.2005 № 823. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/823-2005-п> .

21. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.04.2005 № 261 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не

мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної [...] : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 02.04.2005 № 261. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/261-2005-п> .

22. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 № 250 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 24.02.2003 № 250. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/250-2003-п> .

23. Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1751 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 27.12.2001 № 1751. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-п>

24. Методика обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги : Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України 15.11.2001 № 486/202/524/455/3370 [Електронний ресурс] // Про затвердження Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги : Наказ Мінпраці України, Мінекономіки, європ. інтеграції, Мінфін України [...]; Методика від 15.11.2001 № 486/202/524/455/3370. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0112-02> .

25. Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1994 № 226

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/226-94-п> .

26. Порядок надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Затверджений Наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства фінансів України 30.04.2002 № 226/293/169 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Наказ Мінпраці України, Мінфін України, МОЗ України; Порядок; Форма типового документа від 30.04.2002 № 226/293/169. – Режим доступу :
<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0466-02>

27. Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 01.10.2014 № 505 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-п> .

28. Про розмір щомісячної державної допомоги ВІЛ-інфікованим дітям і дітям, які страждають на хворобу, зумовлену ВІЛ : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2012 № 852 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/852-2012-п> .

29. Порядок виплати одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», та одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 28.02.2011 № 268 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/268-2011-п> .

30. Порядок надання допомоги на поховання деяких категорій осіб виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 99 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку надання допомоги на поховання деяких категорій осіб виконавцю волевиявлення

померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 31.01.2007 № 99. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/99-2007-п> .

31. Порядок проведення безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, учасників бойових дій і осіб з інвалідністю внаслідок війни : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1445 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку проведення безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, [...] : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 28.10.2004 № 1445. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1445-2004-п> .

32. Про виплату державної допомоги особам, яким виповнилося 100 і більше років : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2002 № 1532 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1532-2002-п> .

33. Про надання щомісячної грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.2000 № 1192 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1192-2000-п> .

34. Про підвищення розмірів державної допомоги окремим категоріям громадян : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.1996 № 832 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/832-96-п> .

35. Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива : Затверджено постановою Кабінет Міністрів України від 21.10.1995 № 848 (в

редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1997 р. N 1050 (1050-97-п) [Електронний ресурс] // Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого [...] : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 21.10.1995 № 848. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-95-п> .

36. Про затвердження Порядку виплати щомісячної державної допомоги ВІЛ-інфікованим дітям і дітям, які страждають на хворобу, зумовлену ВІЛ : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 26.11.2012 № 946 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1982-12> .

37. Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 01.10.2014 № 505 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-п> .

38. Про розмір щомісячної державної допомоги ВІЛ-інфікованим дітям і дітям, які страждають на хворобу, зумовлену ВІЛ : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2012 № 852 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/852-2012-п> .

39. Порядок виплати одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», та одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 28.02.2011 № 268 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/268-2011-п> .

40. Порядок надання допомоги на поховання деяких категорій осіб виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 99 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку надання допомоги на поховання деяких категорій осіб виконавцю волевиявлення

померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 31.01.2007 № 99. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/99-2007-п> .

41. Про надання щомісячної грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.2000 № 1192 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1192-2000-п> .

42. Андріїв В. В. Допомоги на поховання як вид соціальної підтримки / В. В. Андріїв // Науковий Вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Т. 2, ч. 2, вип. 35. – С. 20-23. – (Серія «Право»).

43. Андріїв В. В. Страхові допомоги у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування / В. В. Андріїв // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 2. – С. 199-201.

44. Єфремова Г. В. Поняття і сутність загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності [Електронний ресурс] / Г. В. Єфремова // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 256-260. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2012_2_38.pdf.

45. Лупина О. М. Організаційно-правові форми соціального забезпечення громадян у зв'язку з хворобою / О. М. Лупина // Право і безпека. – 2013. – № 1 (48). – С. 167-172.

46. Максимішин Р. Поняття соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності / Р. Максимішин // Вісник Львівського університету. – 2012. – Вип. 56. – С. 310-315. – (Серія «Юридична»).

47. Мельничук Н. О. Правовий статус безробітного: теоретико правова

характеристика / Н. О. Мельничук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – Т. 2, № 12. – С. 66-69. – (Серія «Юриспруденція»).

48. Чернявська Г. Види процедурних правовідносин у сфері соціального забезпечення на випадок безробіття / Г. Чернявська // Вісник Львівського університету. – 2011. – Вип. 54. – С. 274-283. – (Серія «Юридична»).

49. Шабанов Р. І. Умови визнання особи безробітною відповідно до чинного законодавства / Р. І. Шабанов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Т. 2, вип. 35, ч. 1. – С. 64-68. – (Серія «Право»).

50. Москаленко О. В. Теоретичні питання загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності / О. В. Москаленко // Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2011. – Вип. 53. – С. 288-294.

51. Сеглянник А. Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності в системі соціального страхування України / А. Сеглянник // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – 2014. – Вип. 36 (2.1). – С. 180-186. – (Серія «Економічні науки»).

52. Сторонянська І. З. Фінансовий механізм соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: моногр. / І. З. Сторонянська, А. О. Вікнянська. – Л.: ДУ «ІРД ім. М.І. Долинського» НАН України, 2014. – 192 с. – (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

53. Тарасенко В. С. Проблеми виплати допомоги по вагітності та пологах застрахованим особам: судова практика / В. С. Тарасенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Т. 1, вип. 5. – С. 160-164. – (Серія «Юридичні науки»).

54. Трунова Г. Правовий статус комісії (уповноваженого із соціального

страхування як суб'єкта правозастосування) / Г. Трунова // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 1. – С. 92-95.

55. Трунова Г. Право на допомогу по тимчасовій непрацевдатності у разі анулювання трудового договору / Г. Трунова // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 10 (248). – С. 61-65.

56. Кабаченко М. Тимчасова непрацевдатність: деякі актуальні питання / М. Кабаченко // Публічне право. – 2014. – № 2 (14). – С. 263-268.

57. Борисенко М. І. Про порядок оформлення та надання субсидій після підвищення тарифів / М. І. Борисенко // Молодий вчений. – 2014. – № 12(15). – С. 276-278.

58. Борисенко М. І. Про порядок оформлення та надання субсидій після підвищення тарифів / М. І. Борисенко // Молодий вчений. – 2014. – № 12(15). – С. 276-278.

59. Жидченко К. П. Одноразова грошова допомога як елемент соціального захисту військовослужбовців Збройних Сил України / К. П. Жидченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Т. 1, вип. 38. – С. 148-151. - (Серія «Право»).

60. Жидченко К. П. Суб'єкти забезпечення виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям / К. П. Жидченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – № 21. – С. 72-74. – (Серія «Юриспруденція»).

61. Жидченко К. П. Порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям : адміністративно-правові аспекти / К. П. Жидченко // Форум права : електрон. наук. фах. вид. – 2015. – № 5. – С. 76-79.

62. Сташків Б. І. Вступ до права соціального забезпечення [Текст] : навч. посіб. / Б. І. Сташків. – Чернігів : РВК «Десна», 2014. – 232 с.

Тема 12 Соціальне послуги в системі соціального забезпечення

Питання для самостійного вивчення

Поняття соціального обслуговування. Поняття соціальних послуг. Форми і види соціальних послуг. Правовий статус отримувачів соціальних послуг. Професійна діяльність у сфері надання соціальних послуг. Порядок надання соціальних послуг, організація діяльності та фінансування надання вказаних послуг. Соціальні послуги, що надаються за рахунок коштів соціальних страхових фондів. Соціальні послуги, що надаються органами та установами Міністерства соціальної політики України. Соціальні послуги, що надаються органами та установами Міністерства освіти та науки України. Соціальні послуги, що надаються органами та установами Міністерства охорони здоров'я України. Соціальні послуги, що надаються органами та установами Міністерства сім'ї, молоді та спорту України.

Теми для наукових досліджень

1. Юридичні факти, що мають значення для надання соціальних послуг.
2. Організаційно-правові основи соціального обслуговування в Україні.
3. Історія розвитку соціального обслуговування в Україні.

Література для реферування

1. Бурлака О. Соціальні послуги в системі соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства в Україні // http://vjhr.sk/archive/2015_5_2/3.pdf
2. Литвиненко В.М. Правосуб'єктність фізичних осіб як отримувачів соціальних послуг» // Підприємство, господарство і право. – 2009. - №12.
3. Романова Н.Ф. Формування ринку соціальних послуг на сучасному етапі в Україні // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12782/Romanova_Formuvan

nia_rynku_sotsialnykh_poslugh_na_suchasnomu_etapi_v_Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Попова С.М., Попова Л.М. Особливості надання соціальних послуг в Україні //

file:///C:/Users/%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80/Downloads/evpe_2014_10_7.pdf

Нормативно-правові акти та література

1. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року № 2229-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> .

3. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 р. № 3739-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 20.09.2011 № 3739-VI. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> .

4. 4 Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 13.01.2005 № 2342-IV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2342-15> .

5. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 15.11.2001 № 2789-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> .

6. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 21.06.2001 № 2558-III. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> . Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 17.03.2011 р. № 3160-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3160-17>

7. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2623-15> .

8. Про поховання та похоронну справу : Закон України від 10.07.2003 р. № 1102-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1102-15> .

9. Гудзь, А. О. Соціальні послуги бездомним особам та безпритульним дітям за законодавством України / А .О. Гудзь // Митна справа. – 2013. – № 6(90), ч. 2, кн. 1. – С. 320-325.

10. Медвідь, А. О. Право бездомних осіб і безпритульних дітей на додатковий соціальний захист / А. О.Медвідь // Право і суспільство. – 2015. – № 5-2, ч. 2. – С. 91-96.

11. Медвідь, А. О. Соціальний захист бездомних осіб і безпритульних дітей : дис...на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право, право соціального забезпечення» / А. О. Медвідь. – О., 2015. – 241 с.

12. Медвідь, А .О. Соціальний захист бездомних осіб похилого віку за законодавством України / А. О. Медвідь // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – Т. 2, вип. 24. – С. 191-193. – (Серія «Право»).

13. Литвиненко В.М. Місце соціальних послуг у системі соціального захисту // Теоретичні та практичні проблеми трудового права та права соціального забезпечення: Збірник матеріалів науково-практичного семінару / За ред. канд. юрид. наук, доцента Шумної Л.П. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2007. – С.33-36.

14. Литвиненко В.М. Поняття «соціальні послуги» в законодавстві України // Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин:

Матеріали науково-практичної конференції; м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 року / За ред. проф. В.С. Венедиктова. – Чернігів: Українська асоціація фахівців трудового права, Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2007. – С. 90-93.

15. Литвиненко В.М. Правосуб'єктність фізичних осіб як отримувачів соціальних послуг // Підприємство, господарство і право. – 2009. - №12. – С.115-117.

16. Литвиненко В.М. Суб'єкти здійснення соціального обслуговування //Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: Збірник матеріалів круглого столу / За ред. канд. юрид. наук, доцента Шумної Л.П. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські береги», 2006. – С.156-162.

17. Литвиненко В.М. Фізична особа як суб'єкт надання соціальних послуг // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: Збірник матеріалів круглого столу / За ред. канд. юрид. наук, доцента Шумної Л.П. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські береги», 2007. – С.149-151.

18. Литвиненко В.М. Щодо деяких категорій осіб-отримувачів соціальних послуг // Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-трудових відносин в Україні: Матеріали науково-практичної конференції; м. Харків, 5-6 червня 2009 р. / За ред. проф. В.С. Венедиктова. - Харків: Українська асоціація фахівців трудового права. Харківський економіко-правовий університет, 2009 – С. 228-292.

19. Литвиненко В.М. Щодо змісту терміна «соціальні послуги» в теорії та законодавстві // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 40. – К.: Ін-т держави і права ім В.М. Корецького НАН України, 2008. – С. 305-311.

20. Литвиненко В.М. Щодо питання про визначення суб'єктів, які надають соціальні послуги // Актуальні проблеми розвитку законодавства про працю та соціальне забезпечення: Тези доповідей і наукових повідомлень

учасників Міжнародної науково-практичної конференції; м. Харків, 22-23 квітня 2009 р. / За ред. В.В. Жернакова. – Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2009. – С. 439-442.

21. Литвиненко В.М. Щодо питання про конституційні гарантії права людини на соціальні послуги//Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: Збірник матеріалів круглого столу (22 квітня 2008 року). – Чернігів: Видавництво ЧДІПСТП, 2008.- С.70-73.

22. Литвиненко В.М. Щодо питання про співвідношення понять «соціальні послуги» та «соціальне обслуговування» // Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці (серія Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки): щоквартальний науковий збірник. – 2008. - №1. – Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2008. – С.50-53.

23. Синчук С.М., Бурак В.Я. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. /За ред. С.М. Синчук. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – С. 16 – 18.

24. Сташків, Б. І. Право соціального обслуговування : навч. посіб. / Б. І. Сташків. – К. : Знання, 2007. – С. 438-459. – (Вища освіта ХХІ століття).

2.2 Перелік питань для підсумкового контролю

1. Поняття, ознаки і моделі соціальної держави та її роль у сфері соціального забезпечення.
2. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики.
3. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення.
4. Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення.
5. Гарантії права на соціальне забезпечення.

6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
7. Державне соціальне забезпечення, як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
8. Недержавне соціальне забезпечення, як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
9. Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів.
10. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт.
11. Державні соціальні гарантії.
12. Право соціального забезпечення як галузь національного права.
13. Предмет права соціального забезпечення
14. Метод права соціального забезпечення.
15. Система (структура) права соціального забезпечення.
16. Право соціального забезпечення в системі права України.
17. Право соціального забезпечення як наука та навчальна дисципліна.
18. Поняття і загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.
19. Галузеві принципи права соціального забезпечення.
20. Внутрішньогалузеві принципи права соціального забезпечення.
21. Джерела права соціального забезпечення: поняття, зміст, види.
22. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація.
23. Нормативно-правові акти України як форма права соціального забезпечення.
24. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення.
25. Юридичні факти у праві соціального забезпечення.
26. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
27. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
28. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.

29. Соціальна відповідальність у сфері соціального забезпечення.
30. Юридична відповідальність у сфері соціального забезпечення.
31. Поняття та види страхового стажу.
32. Поняття, ознаки і види пенсій.
33. Підтвердження страхового (трудового) стажу.
34. Структура (рівні) системи пенсійного забезпечення в Україні, їх суб'єкти та соціальні виплати з них.
35. Обов'язкова і добровільна участь громадян у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні.
36. Страхові внески (єдиний соціальний внесок).
37. Пенсія за віком у солідарній системі.
38. Пенсії по інвалідності в солідарній системі.
39. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі.
40. Розмір пенсії в солідарній системі.
41. Індексація та перерахунок пенсії в солідарній системі.
42. Порядок звернення, підготовки, подання та розгляду документів для призначення пенсії в солідарній системі.
43. Виплата пенсії.
44. Припинення та поновлення виплати пенсії в солідарній системі.
45. Утримання і відрахування із пенсії.
46. Пенсії по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.
47. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.
48. Пенсії за вислугу років окремим категоріям працівників.
49. Пенсії за віком на пільгових умовах.
50. Дострокові пенсії за рахунок Державного бюджету України.
51. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.
52. Пенсійне забезпечення суддів.

53. Загальна характеристика пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб.
54. Пенсії за вислугу років особам звільнених з військової служби та деяким іншим особам.
55. Пенсія по інвалідності особам, звільненим з військової служби та деяким іншим особам.
56. Пенсії в разі втрати годувальника з числа осіб звільнених з військової служби, та деяких інших осіб.
57. Пенсійне забезпечення громадян , які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
58. Пенсійне забезпечення іноземців та осіб без громадянства.
59. Пенсійне забезпечення громадян України, що працюють за кордоном.
60. Пенсійне забезпечення засуджених.
61. Допомоги по тимчасовій непрацездатності.
62. Допомога по вагітності та пологах.
63. Допомога по безробіттю.
64. Допомога на поховання та її види.
65. Допомога при народженні дитини.
66. Допомога при усиновленні дитини.
67. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку та піклування.
68. Допомога на дітей одиноким матерям.
69. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.
70. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.
71. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.
72. Житлові субсидії.
73. Соціальні стипендії як вид соціального забезпечення.
74. Довічні стипендії в системі соціального забезпечення.

75. Соціальні пільги в системі соціального забезпечення.
76. Соціальні служби як суб'єкти надання соціальних послуг.
77. Надання соціальних послуг відділенням соціальної допомоги вдома територіального центру.
78. Надання соціальних послуг відділенням денного перебування територіального центру.
79. Надання соціальних послуг відділенням стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання територіального центру.
80. Надання соціальних послуг відділенням організації надання адресної натуральної та грошової допомоги територіального центру.
81. Утримання підопічних та вихованців в інтернатних установах системи Мінсоцполітики України.
82. Забезпечення населення технічними засобами реабілітації.
83. Забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями як вид соціального обслуговування.
84. Санаторно-курортне лікування як вид соціального обслуговування.
85. Соціальні послуги, що надаються органами Міністерства охорони здоров'я України.
86. Соціальні послуги, що надаються бездомним громадянам.
87. Соціальне обслуговування біженців у пунктах їх тимчасового розміщення.
88. Соціальні послуги, що надаються безробітним.
89. Соціальні послуги, що надаються потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
90. Ритуальне обслуговування громадян.

2.3 Завдання для підсумкової контрольної роботи

Варіант 1

1. Проаналізуйте другий етап реформування пенсійного страхування. Визначіть його позитивні та негативні результати.

2. Охарактеризуйте прожитковий мінімум як основний соціальний стандарт. Як диференціюються розміри прожиткового мінімуму? Назвіть розміри прожиткового мінімуму відповідно до чинного законодавства. Проаналізуйте значення прожиткового мінімуму в системі соціальних допомог. Наведіть приклади соціальних допомог, розмір яких визначається у співвідношенні до величини прожиткового мінімуму.

3. Визначте поняття права соціального забезпечення як галузі права, відмежувавши його від таких суспільних явищ, як «соціальне забезпечення», «соціальний захист».

Задача

Громадянин В. працює на умовах трудового договору на підприємстві та підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Проте, він вважає, що його роботодавець сплачує замалу суму страхових внесків до Пенсійного фонду, у зв'язку з чим громадянин В. подав заяву на добровільну участь, щоб відраховувати на своє ім'я більшу суму страхових внесків та у майбутньому отримувати більший розмір пенсії. Але, територіальний орган Пенсійного фонду відмовив громадянину В. в укладанні договору про добровільну участь.

Чи правомірні дії Пенсійного фонду? Проаналізуйте ситуацію посилаючись на нормативні акти.

Варіант 2

1. Які ознаки характеризують соціальну допомогу як вид соціального захисту? Які ознаки відрізняють соціальну допомогу від інших видів соціального захисту?

2. Проаналізуйте механізм призначення та виплати пенсій в солідарній системі та визначіть строки в цій процедурі.

3. Запропонуйте власне визначення понять «соціальний захист» «соціальне забезпечення», «соціальне страхування», «соціальна допомога».

Задача

Громадянка Е. протягом двох років ніде не працювала, у зв'язку з чим, цей період не було відрахувань до страхового стажу. Чи може громадянка Е. взяти добровільну участь в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, сплативши страхові внески за попередні два роки?

Варіант 3

1. Охарактеризуйте принцип солідарності. Поясніть на прикладі.
2. Порівняльно-правова характеристика поняття «трудоий стаж» і «вислуга років». Визначте їх значення в праві соціального забезпечення.
3. Розкрийте коло суб'єктів, соціальне забезпечення яких здійснюється за рахунок страхових платежів. Перерахуйте види забезпечення, що надаються із цих джерел.

Задача

Громадянин Р. помилково сплатив надміру страхових внесків до солідарної системи. Чи зобов'язане управління Пенсійного фонду повернути надміру сплачені суми страхових внесків громадянину Р.?

Проаналізуйте ситуацію, посилаючись на Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Варіант 4

1. Виділіть спільні та відмінні риси накопичувального пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення.

2. Як між собою співвідносяться поняття «трудовий стаж» та «страховий стаж»? Яке з цих понять за своїм змістом буде ширше?

3. Розкрийте поняття утримання та непрацездатності у відносинах призначення пенсії в зв'язку з втратою годувальника?

Задача

Громадянин Б. звернувся до управління Пенсійного фонду з проханням роз'яснити йому наступну ситуацію. Пунктом 2 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено, що застрахована особа має право отримувати від страхувальника підтвердження про сплату страхових внесків, у тому числі в письмовій формі. Проте роботодавець не надає інформацію щодо сплати страхових внесків громадянину Б., посилаючись на те, що така інформація є конфіденційною і може бути доступною лише для страхувальника (роботодавця) та Пенсійного фонду.

Чи правомірні дії роботодавця?